

SEEDS

Co-funded by
the European Union

Οδικός χάρτης για συμμετοχικά Προγράμματα σπουδών στην αγροικολογία

Συντάχθηκε από: **SMOC** και **ANRD**

ΦΥΛΛΟ ΔΕΔΟΜΕΝΩΝ

Αριθμός έργου:	ERASMUS-EDU-2024-CB-VET Αριθμός έργου: 101183285
Ακρωνύμιο έργου:	SEEDS
Τίτλος έργου:	Σπορά της αγροοικολογικής εκπαίδευσης στον τομέα της ΕΕΚ
Πακέτο εργασίας:	Πακέτο εργασίας αριθ. 2
Εργασία:	T2.3
Έκδοση	V.1
Συντάκτης:	SMOC + ANRD

ΙΣΤΟΡΙΚΟ ΠΑΡΑΔΟΣΕΩΝ

Έκδοση	Όνομα	Συνεργάτης	Ημερομηνία	Σχόλια
Εκδ.1	Οδικός χάρτης για συμμετοχικά Προγράμματα σπουδών αγροοικολογίας – Εκδ.1	SMOC ANRD	25/08/2025 5 03/09/25	Πρώτο προσχέδιο Δεύτερο προσχέδιο
Εκδ.2	Οδικός χάρτης για συμμετοχικά Προγράμματα σπουδών αγροοικολογίας – Εκδ.2	SMOC ANRD Όλοι	16/09/2025	Τελικό

Αποποίηση ευθύνης:

Χρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση. Οι απόψεις και οι γνώμες που εκφράζονται είναι αποκλειστικά των συγγραφέων και δεν αντανακλούν απαραίτητα τις απόψεις της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Ούτε η Ευρωπαϊκή Ένωση ούτε η χορηγός αρχή μπορούν να θεωρηθούν υπεύθυνες για αυτές.

Μήνυμα πνευματικών δικαιωμάτων

© Συνεργάτες της κοινοπραξίας SEEDS, Αύγουστος 2025

Το παρόν παραδοτέο περιέχει πρωτότυπο, αδημοσίευτο έργο, εκτός εάν αναφέρεται ρητά το αντίθετο. Η αναφορά σε προηγουμένως δημοσιευμένο υλικό και στο έργο άλλων έχει γίνει μέσω κατάλληλων παραπομπών, παραθέσεων ή και των δύο. Η αναπαραγωγή επιτρέπεται υπό την προϋπόθεση ότι αναφέρεται η πηγή.

Ευχαριστίες

Το παρόν παραδοτέο αναπτύχθηκε με βάση τις συλλογικές προσπάθειες όλων των εταίρων της κοινοπραξίας SEEDS.

TABLE OF CONTENTS

1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ.....	7
1.1 Σκοπός και πεδίο εφαρμογής του οδικού χάρτη.....	7
1.2 Ευθυγράμμιση με τους στόχους του SEEDS και την Προσέγγιση LEADER.....	8
1.3 Μεθοδολογία.....	8
2. ΣΥΜΜΕΤΟΧΙΚΗ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ	11
2.1 Προετοιμασία για μια συμμετοχική διαδικασία ανάπτυξης.....	11
2.2 Μέθοδοι συμμετοχής των ενδιαφερόμενων μερών.....	13
3. ΣΥΝΔΕΣΗ ΟΛΩΝ ΤΩΝ ΤΜΗΜΑΤΩΝ – ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ ΤΩΝ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ	17
3.1 Προσδιορισμός των κύριων ενδιαφερόμενων μερών που θα συμμετάσχουν στην ανάπτυξη και την εφαρμογή του προγράμματος σπουδών.....	17
3.2 Ανάλυση των ελλείψεων δεξιοτήτων και βέλτιστες Πρακτικές	17
3.3 Ανάλυση SWOT.....	19
3.4 Όραμα, αποστολή και στόχοι	21
4. ΤΕΚΜΗΡΙΩΣΗ ΤΗΣ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑΣ ΑΠΟ ΤΗ ΒΑΣΗ ΠΡΟΣ ΤΗΝ ΚΟΡΥΦΗ.....	23
5. ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΤΩΝ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ ΣΤΟ ΣΥΣΤΗΜΑ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ ΚΑΙ ΚΑΤΑΡΤΙΣΗΣ – ΧΩΡΕΣ SEEDS	23
5.1 Συμμετοχή των ιδρυμάτων ΕΕΚ και των αρχών	24
5.2 Εκπαίδευση εκπαιδευτών (ΤΟΤ).....	24
5.3 Μαθησιακά Περιβάλλοντα και υποδομές.....	25
5.4 Μέθοδοι και πλατφόρμες Παράδοσης	25
5.5 Συμμετοχή των ενδιαφερόμενων μερών και της κοινότητας	26
5.6 Τεκμηρίωση και υποβολή εκθέσεων	26
6. ΠΑΡΑΚΟΛΟΥΘΗΣΗ ΚΑΙ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ	26
<i>Πίνακας 3: Πρόγραμμα σπουδών αγροικολογίας SEEDS – Πλαίσιο Π&Α .....</i>	<i>27</i>
7. ΣΧΕΔΙΟ ΔΡΑΣΗΣ	31
7.1 Συγκεκριμένες δραστηριότητες και Παραδοτέα	31
7.2 Εργαλεία και Πόροι.....	32
7.3 Δείκτες Παρακολούθησης και κριτήρια επιτυχίας.....	33
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	34

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΤΑ	35
Παράρτημα Α. Βέλτιστες Πρακτικές.....	35
Παράρτημα Β. Πρότυπο για την τεκμηρίωση της διαδικασίας κατάρτισης του προγράμματος σπουδών από τη βάση προς την κορυφή.....	48
.....	48

1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Το πρόγραμμα «Sowing agroEcological Education (SEEDS) in the VET sector» (Σπορά αγροοικολογικής εκπαίδευσης στον τομέα της ΕΕΚ) είναι μια διετής πρωτοβουλία που συγκεντρώνει επτά οργανισμούς-εταίρους από έξι χώρες: Ελλάδα, Ιταλία, Γαλλία, Βοσνία-Ερζεγοβίνη, Αλβανία και Κόσοβο.¹ Το πρόγραμμα στοχεύει στην ενίσχυση της ικανότητας των συστημάτων Επαγγελματικής Εκπαίδευσης και Κατάρτισης (ΕΕΚ) μέσω της ενσωμάτωσης αγροοικολογικών αρχών και συμμετοχικών πρακτικών στην ανάπτυξη προγραμμάτων σπουδών σε όλες τις χώρες των Δυτικών Βαλκανίων και της ΕΕ.

1.1 Σκοπός και πεδίο εφαρμογής του οδικού χάρτη

Ο παρών οδικός χάρτης αποτελεί πρακτικό οδηγό για την από κοινού ανάπτυξη αγροοικολογικών Προγραμμάτων σπουδών σε ιδρύματα ΕΕΚ στις χώρες-εταίρους του SEEDS. Έχει σχεδιαστεί για να υποστηρίξει την ενσωμάτωση αγροοικολογικών αρχών, βασισμένων στην αειφορία, την ισότητα και τη συν-δημιουργία γνώσης, στα επίσημα και μη επίσημα συστήματα ΕΕΚ στην ΕΕ και στα Δυτικά Βαλκάνια. Ο απώτερος στόχος είναι η ανάπτυξη των ικανοτήτων των κέντρων ΕΕΚ, των εκπαιδευτικών και των μαθητών, ώστε να ανταποκριθούν στην αυξανόμενη ανάγκη για Πράσινες δεξιότητες στο πλαίσιο της οικολογικής μετάβασης, των βιώσιμων συστημάτων διατροφής και της αναζωογόνησης της υπαίθρου, με έμφαση στην αγροοικολογία.

Ο οδικός χάρτης βασίζεται σε μια ισχυρή βάση τεκμηρίωσης που δημιουργήθηκε μέσω του Πακέτου Εργασίας 2 του έργου SEEDS, συμπεριλαμβανομένων αναλύσεων του εθνικού πλαισίου και του **Εγχειριδίου Αγροοικολογίας – State of the Art of Agroecology Education in SEEDS Countries** (Εγχειρίδιο Αγροοικολογίας – Η κατάσταση της εκπαίδευσης στην αγροοικολογία στις χώρες του SEEDS). Αυτές οι θεμελιώδεις προσπάθειες εντόπισαν κρίσιμα κενά δεξιοτήτων, θεσμικούς περιορισμούς και βέλτιστες πρακτικές σε όλη τη Γαλλία, την Ιταλία, την Ελλάδα, την Αλβανία, τη Βοσνία-Ερζεγοβίνη. Ο οδικός χάρτης μετατρέπει τώρα αυτές τις γνώσεις σε ένα δομημένο αλλά προσαρμόσιμο εργαλείο που μπορεί να καθοδηγήσει την ανάπτυξη προγραμμάτων σπουδών σε διάφορα πλαίσια – αγροτικά και αστικά, εντός και εκτός ΕΕ, σε φορείς τυπικής και μη τυπικής εκπαίδευσης.

---

¹ Το έργο συντονίζεται από το CESIE (Ιταλία) και περιλαμβάνει τους ακόλουθους εταίρους υλοποίησης: Eurotraining Educational Organization (Ελλάδα), Syncrify (Γαλλία), Albanian Network for Rural Developemt (Αλβανία), Universum Colleague (Κόσοβο), Srednja strukovna škola Silvija Strahimira Kranjčevića Livno (Βοσνία-Ερζεγοβίνη) και Sarajevo Meeting of Cultures – SMOC (Βοσνία-Ερζεγοβίνη).

1.2 Ευθυγράμμιση με τους στόχους του SEEDS και την προσέγγιση LEADER

Ο οδικός χάρτης συμβάλλει άμεσα στην επίτευξη και των τεσσάρων ειδικών στόχων (ΕΣ) του έργου SEEDS:

- **ΕΣ1:** Παρέχει το μοντέλο για τη συν-δημιουργία ενοτήτων Προγράμματος σπουδών ΕΕΚ στην αγροοικολογία χρησιμοποιώντας συμμετοχικές μεθόδους.
- **ΕΣ2:** Υποστηρίζει τους εκπαιδευτικούς και τα ιδρύματα ΕΕΚ με εργαλεία και στρατηγικές για την αποτελεσματική εφαρμογή αυτών των ενοτήτων.
- **ΕΣ3:** Εδραιώνει τη συν-σχεδίαση Προγραμμάτων σπουδών στο πλαίσιο διασυνοριακών δικτύων πολλαπλών φορέων, που περιλαμβάνουν αγρότες, οργανώσεις της κοινωνίας των Πολιτών και τοπικές αρχές.
- **ΕΣ4:** Θέτει τις βάσεις για την πιλοτική εφαρμογή των Προγραμμάτων σπουδών σε επιλεγμένα κέντρα ΕΕΚ και τη δοκιμή πρωτοβουλιών για Πράσινους Πανεπιστημιοπόλεις.

Ολόκληρη η διαδικασία σχεδιασμού και υλοποίησης είναι εμπνευσμένη από την προσέγγιση LEADER, με έμφαση σε μια μεθοδολογία που βασίζεται στην προσέγγιση από τη βάση προς την κορυφή, στην Περιοχή και στις συνεργασίες. Ο οδικός χάρτης προωθεί λύσεις προσαρμοσμένες στις τοπικές συνθήκες, ενθαρρύνοντας την άμεση συμμετοχή των μαθητών ΕΕΚ, των εκπαιδευτικών, των επαγγελματιών της αγροοικολογίας και των φορέων χάραξης πολιτικής στη διαμόρφωση του Περιεχομένου της μάθησης. Όπως τονίζεται στο Εγχειρίδιο Αγροοικολογίας, η αγροοικολογία ευδοκμεί όταν βασίζεται σε γνώσεις συγκεκριμένες για τον τόπο, στη δημοκρατική συμμετοχή και στην εδαφική ανθεκτικότητα, αξίες που υποστηρίζει και η μέθοδος LEADER.

1.3 Μεθοδολογία

Ο οδικός χάρτης βασίζεται σε μια ολοκληρωμένη πολυπηγή που αναπτύχθηκε μέσω των δραστηριοτήτων του ΠΕ2 και σκοπός του είναι να παρέχει καθοδήγηση για τον σχεδιασμό Προγραμμάτων σπουδών με συμμετοχικό τρόπο. Βασίζεται σε δύο κύριους τύπους στοιχείων: (1) **έρευνα τεκμηρίωσης**, συμπεριλαμβανομένης μιας εις βάθος ανασκόπησης των πολιτικών της ΕΕ και των εθνικών πολιτικών (π.χ. οικολογικά προγράμματα της ΚΓΠ, στρατηγική «από το αγρόκτημα στο τραπέζι», εθνικές στρατηγικές ΕΕΚ), χαρτογράφηση πάνω από 30 βέλτιστων πρακτικών σχετικών με την αγροοικολογία στην εκπαίδευση, και (2) **πρωτογενή δεδομένα** που συλλέχθηκαν μέσω ημιδομημένων συνεντεύξεων με εκπαιδευτικούς, αγρότες, ΟΚΠ και εκπροσώπους κυβερνήσεων σε όλες τις χώρες του SEEDS.

Το **Εγχειρίδιο Αγροοικολογίας**, ως βασικό αποτέλεσμα του ΠΕ2, διαδραμάτισε καθοριστικό ρόλο στην ενημέρωση αυτού του οδικού χάρτη. Περιλάμβανε:

- Βιβλιογραφική ανασκόπηση των υφιστάμενων Πολιτικών αγροοικολογίας και ΕΕΚ σε όλες τις χώρες-εταίρους
- Συγκριτική ανάλυση μεταξύ χωρών της ΕΕ και χωρών εκτός ΕΕ
- Μια επισκόπηση των κύριων Προκλήσεων και ευκαιριών που σχετίζονται με την ενσωμάτωση της αγροοικολογίας στα συστήματα ΕΕΚ σε κάθε χώρα του SEEDS.

Αυτή η πολυεπίπεδη ανάλυση αποκάλυψε μια κοινή ανάγκη για πιο συμμετοχικές, διεπιστημονικές και ευαίσθητες στο πλαίσιο μαθησιακές προσεγγίσεις. Υπογράμμισε επίσης τη σημασία της ενσωμάτωσης της αγροοικολογικής γνώσης που βασίζεται στον τόπο, ειδικά από τους φορείς της βάσης, στα επίσημα πλαίσια ΕΕΚ. Ο οδικός χάρτης χρησιμοποιεί αυτή την ανάλυση ως βάση, καθοδηγώντας τους Παρόχους ΕΕΚ μέσω μιας δομημένης αλλά ευέλικτης διαδικασίας συν-δημιουργίας Προγραμμάτων σπουδών που ευθυγραμμίζονται με τις εδαφικές ανάγκες, τα πλαίσια Πράσινης Πολιτικής και τις Προσδοκίες της αγοράς εργασίας.

SEEDS

Co-funded by
the European Union

2. ΣΥΜΜΕΤΟΧΙΚΗ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ

2.1 Προετοιμασία για μια συμμετοχική διαδικασία ανάπτυξης

Η ενσωμάτωση της αγροοικολογίας στα Προγράμματα σπουδών ΕΕΚ απαιτεί μια ισχυρή βάση που να στηρίζεται στη συμμετοχή, την ένταξη και τον Προσεκτικό σχεδιασμό. Η έγκαιρη Προετοιμασία διασφαλίζει ότι η διαδικασία αντανακλά τις πραγματικές ανάγκες των μαθητών, των εκπαιδευτικών και των τοπικών κοινοτήτων, ενώ παράλληλα δημιουργεί αίσθημα ιδιοκτησίας μεταξύ των ενδιαφερομένων μερών. Παρακάτω περιγράφεται η διαδικασία Προετοιμασίας για τη συμμετοχική ανάπτυξη Προγραμμάτων σπουδών βήμα προς βήμα, εμπνευσμένη από τις κατευθυντήριες γραμμές για τις «[Τοπικές στρατηγικές ανάπτυξης LEADER](#)» του Ευρωπαϊκού Δικτύου για την Αγροτική Ανάπτυξη:

Βήμα 1: Ξεκινήστε σχηματίζοντας μια μικρή ομάδα δύο ή τριών αφοσιωμένων φορέων, όπως εκπαιδευτικοί, γεωργικοί εμπειρογνώμονες, αγρότες ή ΜΚΟ.

Βήμα 2: Πραγματοποιήστε χαρτογράφηση των ενδιαφερόμενων μερών για να εντοπίσετε επιπλέον φορείς, συμπεριλαμβανομένων των τοπικών αρχών, των Πανεπιστημίων και των εκπροσώπων της αγοράς εργασίας. Χρησιμοποιήστε αυτή τη διαδικασία για να επεκτείνετε σταδιακά την ομάδα και να εξασφαλίσετε τη συμμετοχή γυναικών, νέων και άλλων υποεκπροσωπούμενων ομάδων.

Σχήμα 1. Βασικοί ενδιαφερόμενοι φορείς που συμμετέχουν στη σύνταξη συμμετοχικών αγροοικολογικών προγραμμάτων σπουδών

Πηγή: Συγγραφείς

Βήμα 3: Αξιολογήστε τι μπορούν να συνεισφέρουν ρεαλιστικά τα μέλη σε όρους χρόνου, δεξιοτήτων και πληροφοριών. Προσδιορίστε τα κενά στην ερευνητική εμπειρογνωμοσύνη, τις τεχνικές γνώσεις ή την ικανότητα διευκόλυνσης και δημιουργήστε συνεργασίες με Πανεπιστήμια, δημόσιους φορείς ή εξωτερικούς εμπειρογνώμονες για να τα αντιμετωπίσετε.

Βήμα 4: Συγκεντρώστε τους διαθέσιμους πόρους, όπως Προγράμματα σπουδών ΕΕΚ, στρατηγικές και αναλύσεις της αγοράς εργασίας, χρησιμοποιώντας ένα δομημένο πρότυπο. Αυτό διευκολύνει την αναγνώριση των υφιστάμενων γνώσεων, των κενών και των τρόπων αποφυγής της αλληλοεπικάλυψης. Στην περίπτωση του έργου SEEDS, η ανάλυση πραγματοποιήθηκε κατά τη διάρκεια της ανάλυσης του πλαισίου και, κατά

την Παρουσίαση του Προγράμματος ανάπτυξης ικανοτήτων, θα Πραγματοποιηθεί μια εισαγωγική συνεδρία σχετικά με τα αποτελέσματα της ανάλυσης.

Βήμα 5: Καθορισμός ρόλων και αρμοδιοτήτων, δημιουργία μηχανισμών διαλόγου και συμφωνία σχετικά με τις διαδικασίες ανάπτυξης Προγραμμάτων σπουδών και Πιλοτικής εφαρμογής καινοτόμων Πρακτικών. Με την Πάροδο του χρόνου, αυτή η Πλατφόρμα μετατρέπεται σε χώρο συνεργασίας και μάθησης.

Σε αυτό το στάδιο, η ομάδα εργασίας θα έχει παράγει διάφορα βασικά αποτελέσματα, όπως τον χάρτη των ενδιαφερομένων μερών που δείχνει το φάσμα των εμπλεκόμενων φορέων και τους πιθανούς ρόλους τους, μια βάση δεδομένων των μελών της ομάδας, με τα στοιχεία επικοινωνίας, τις ικανότητες και τις οργανωτικές τους σχέσεις. Η ομάδα θα καταρτίσει επίσης έναν κατάλογο των υφιστάμενων πόρων, επισημαίνοντας τόσο τα ήδη διαθέσιμα στοιχεία όσο και τα κενά που παραμένουν. Τέλος, αυτές οι προσπάθειες θα οδηγήσουν σε ένα περίγραμμα των προτεραιότητας αναγκών, παρέχοντας σαφή κατεύθυνση για τον τρόπο με τον οποίο η αγροοικολογία μπορεί να ενσωματωθεί ουσιαστικά στην ΕΕΚ.

2.2 Μέθοδοι συμμετοχής των ενδιαφερόμενων μερών

Η συμμετοχή των ενδιαφερόμενων μερών αποτελεί τον ακρογωνιαίο λίθο για την ανάπτυξη ενός σχετικού και αποτελεσματικού προγράμματος σπουδών που ενσωματώνει την αγροοικολογία στο σύστημα ΕΕΚ στις χώρες του SEEDS, μέσω της προσέγγισης LEADER. Ενδυναμώνει τους παρόχους ΕΕΚ, τους μαθητές, τους αγρότες και άλλα μέλη της κοινότητας να διαμορφώσουν το περιεχόμενο της μάθησης που αντανακλά τις πραγματικότητες, τις προκλήσεις και τις προσδοκίες τους. Η ουσιαστική συμμετοχή ενισχύει τόσο τη νομιμότητα του προγράμματος σπουδών όσο και την ανταπόκρισή του στις τοπικές ανάγκες, ενώ παράλληλα προάγει τη συνεργασία και την ανταλλαγή γνώσεων μεταξύ των τομέων.

Κατά τη διάρκεια της προηγούμενης φάσης του έργου, συγκεντρώθηκαν οι μέθοδοι κάθε εταίρου για τη συμμετοχή των ενδιαφερόμενων μερών και θα χρησιμοποιηθούν για την ενημέρωση του οδικού χάρτη, συμπεριλαμβανομένων:

Τα εργαστήρια συγκεντρώνουν διαφορετικούς συμμετέχοντες σε δομημένες συνεδρίες που χρησιμοποιούν εργαλεία όπως Στρογγυλές Επιτραπέζιες Συζητήσεις, Αναστρέψιμους Πίνακες Παρουσίασης και ομαδικές ασκήσεις.

Οι δραστηριότητες συν-σχεδιασμού επιτρέπουν στους συμμετέχοντες να διαμορφώνουν συνεργατικά πόρους όπως σχέδια μαθήματος, εκπαιδευτικές ενότητες ή δημιουργικούς χώρους. Αυτή η διαδικασία εξασφαλίζει την ακρίβεια, την ιδιοκτησία και τη μακροπρόθεσμη συνάφεια των αποτελεσμάτων με τον πραγματικό κόσμο.

Τα ζωντανά εργαστήρια είναι διαδραστικά Περιβάλλοντα όπου οι συμμετέχοντες Πειραματίζονται, συνδημιουργούν και δοκιμάζουν καινοτόμες λύσεις σε Πραγματικές συνθήκες.

Οι ομάδες εστίασης Περιλαμβάνουν συζητήσεις σε μικρές ομάδες με ένα στοχευμένο κοινό για να διερευνήσουν σε βάθος τις ανάγκες, τις Προκλήσεις και τις Πιθανές λύσεις και είναι αποτελεσματικές για την αποκάλυψη ιδεών που ενδέχεται να μην Προκύψουν σε μεγαλύτερες συγκεντρώσεις.

Οι πιλοτικές δοκιμές εμπλέκουν τελικούς χρήστες, όπως μαθητές, εκπαιδευτικούς ή εργαζόμενους με νέους, στη δοκιμή νέων εργαλείων ή πόρων πριν από την ευρύτερη εφαρμογή τους. Τα σχόλια που συλλέγονται σε αυτό το στάδιο βοηθούν στη βελτίωση των υλικών και διασφαλίζουν την αποτελεσματικότητά τους.

Ο Παρακάτω Πίνακας Παρουσιάζει τις Πιο κατάλληλες μεθόδους συμμετοχής με βάση τις βασικές ανάγκες και Προτεραιότητες κάθε ομάδας ενδιαφερομένων.

Πίνακας 1. Συνιστώμενες μέθοδοι συμμετοχής με βάση τις ανάγκες και τις προτεραιότητες κάθε ομάδας ενδιαφερομένων

Ομάδα ενδιαφερομένων	Ανάγκες και Προτεραιότητες	Συνιστώμενες μέθοδοι	Γιατί αυτή η μέθοδος;
Πάροχοι ΕΕΚ	Σχετικό διδακτικό υλικό, καινοτόμες Παιδαγωγικές μέθοδοι, ικανότητα ενσωμάτωσης της αγροοικολογίας στα προγράμματα σπουδών.	Εργαστήρια, συν-σχεδιασμός, Πιλοτικές δοκιμές	Τα εργαστήρια και ο συν-σχεδιασμός τους επιτρέπουν να Προσαρμόσουν το Περιεχόμενο στις Πραγματικές συνθήκες της διδασκαλίας, ενώ οι πιλοτικές δοκιμές διασφαλίζουν ότι το υλικό είναι Πρακτικό και αποτελεσματικό στην τάξη.
Φοιτητές και μαθητές	Πρακτική μάθηση, Πρακτικές δεξιότητες, ευκαιρίες να διαμορφώσουν τις δικές τους μαθησιακές εμπειρίες.	Ζωντανά εργαστήρια, συν-σχεδιασμός, Πιλοτικές δοκιμές	Τα ζωντανά εργαστήρια και οι πιλοτικές δοκιμές δίνουν στους μαθητές χώρο για Πειραματισμό και Παροχή ανατροφοδότησης. Ο συν-σχεδιασμός εξασφαλίζει ότι οι απόψεις τους διαμορφώνουν το Περιεχόμενο της

Αγρότες	Λύσεις που αντανακλούν τις πραγματικές προκλήσεις της γεωργίας, χώρος για την ανταλλαγή γνώσεων και πρακτικών.	Ζωντανά εργαστήρια, ομάδες εστίασης, εργαστήρια	Τα ζωντανά εργαστήρια επιτρέπουν τον άμεσο πειραματισμό σε πραγματικές συνθήκες. Οι ομάδες εστίασης συλλέγουν σε βάθος πληροφορίες, ενώ τα εργαστήρια υποστηρίζουν την ευρύτερη ανταλλαγή απόψεων.
Κοινωνία των Πολιτών	Ένταξη, προώθηση της αειφορίας, διασφάλιση της εκπροσώπησης των περιθωριοποιημένων ομάδων (γυναίκες, νέοι).	Εργαστήρια, ομάδες εστίασης, συν-σχεδιασμός	Τα εργαστήρια προωθούν τη διαφορετική συμμετοχή, οι ομάδες εστίασης διασφαλίζουν ότι οι φωνές των περιθωριοποιημένων ομάδων ακούγονται και ο συν-σχεδιασμός εξασφαλίζει την ιδιοκτησία των αποτελεσμάτων.
Δημόσιοι φορείς	Ευθυγράμμιση με τις πολιτικές, τις τοπικές αναπτυξιακές προτεραιότητες και τις βιώσιμες στρατηγικές.	Εργαστήρια, ομάδες εστίασης	Τα εργαστήρια επιτρέπουν την ευθυγράμμιση με ευρύτερες στρατηγικές, ενώ οι ομάδες εστίασης επιτρέπουν πιο στοχευμένες συζητήσεις για τις πολιτικές.
Πανεπιστήμια και ερευνητές	Πρόσβαση σε δεδομένα πεδίου, ευκαιρίες συνεργασίας και δοκιμή καινοτόμων πρακτικών.	Ζωντανά εργαστήρια, συν-σχεδιασμός	Τα ζωντανά εργαστήρια παρέχουν χώρους έρευνας στην πραγματική ζωή. Ο συν-σχεδιασμός συνδέει την επιστημονική εμπειρογνωμοσύνη με τις ανάγκες της κοινότητας.

Πηγή: Συγγραφείς

Για να απεικονιστούν οι μέθοδοι συμμετοχής στην Πράξη, στο Πλαίσιο 1 Παρουσιάζεται η Έκθεση **Village Vision Fair²**.

Τι είναι το φεστιβάλ **Village Fair**;

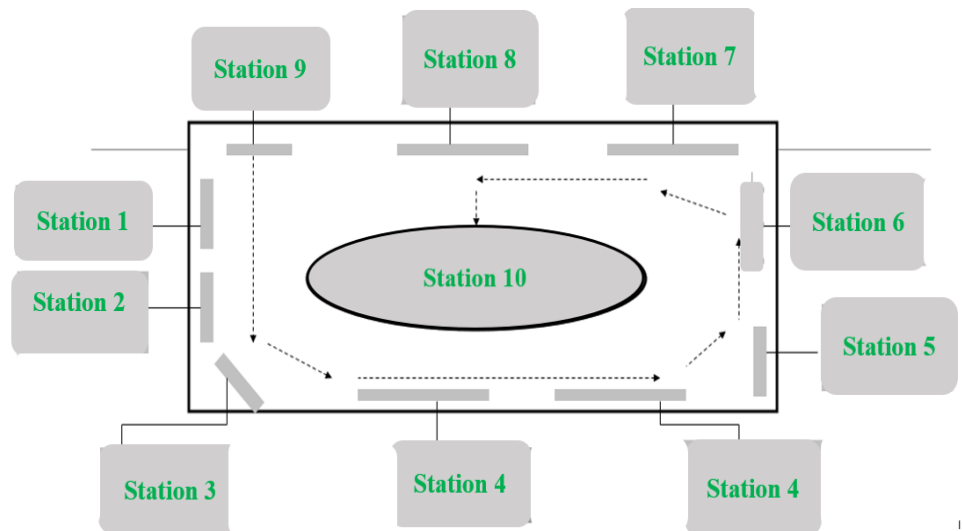
Στόχος

Το Village Fair Festival είναι ένα άτυπο φόρουμ συμμετοχής με σκοπό τη συλλογή απόψεων από συγκεκριμένες ομάδες-στόχους, όπως μαθητές ΕΕΚ, εκπαιδευτικοί, δημόσιοι φορείς, τοπικές κοινότητες κ.λπ.

Μέθοδος

- Διαδραστικό φόρουμ για τη συλλογή πληροφοριών από τους ενδιαφερόμενους φορείς σχετικά με το Πρόγραμμα σπουδών, καθώς και για την ενημέρωση του κοινού σχετικά με το Πρόγραμμα σπουδών.
- Προσδιορισμός ενός ευρέος φάσματος αναγκών και προτεραιοτήτων από διαφορετικές οπτικές γωνίες.

Οδηγίες: Για να οργανώσετε το Πανηγύρι του χωριού, ετοιμάστε μια αίθουσα με 10 πίνακες παρουσιάσεων τοποθετημένους γύρω από το δωμάτιο, ο καθένας από τους οποίους αντιπροσωπεύει ένα διαφορετικό «σταθμό». Σε κάθε πίνακα παρουσιάσεων, γράψτε μια καθοδηγητική ερώτηση σχετική με το θέμα του Πανηγυριού. Καθώς οι συμμετέχοντες εισέρχονται, προσκαλέστε τους να περπατήσουν μέσα στο δωμάτιο, σταματώντας σε κάθε σταθμό για να διαβάσουν την ερώτηση και να γράψουν τις σκέψεις, τις ιδέες ή τις εμπειρίες τους απευθείας στον πίνακα. Αυτή η διαδικασία εξασφαλίζει ότι όλοι έχουν την ευκαιρία να συνεισφέρουν σε όλες τις ερωτήσεις.

Ιδέες για σταθμούς της γιορτής

Σταθμός 1: Εισαγωγή από τους διοργανωτές – σκοπός της δραστηριότητας, μεθοδολογία και κανόνες συμμετοχής.

Σταθμός 2: Τι εκτιμώ περισσότερο στο τρέχον Πρόγραμμα σπουδών μας;

Σταθμός 3: Ποια είναι τα κύρια κενά στο υπάρχον Πρόγραμμα σπουδών;

Σταθμός 4: Πώς μπορεί το Πρόγραμμα σπουδών να προετοιμάσει καλύτερα τους μαθητές για την αγορά εργασίας;

Σταθμός 5: Πώς μπορεί να βελτιωθεί η πρακτική μάθηση (πρακτική άσκηση, επιτόπια έρευνα, επαγγελματική πρακτική);

Σταθμός 6: Πώς μπορούν να ενσωματωθούν οι πολιτισμικές και κοινωνικές διαστάσεις στο Πρόγραμμα σπουδών;

Σταθμός 7: Πώς μπορεί να βελτιωθεί το μαθησιακό περιβάλλον ώστε να υποστηρίξει την ενσωμάτωση της αγροοικολογίας στο Πρόγραμμα σπουδών;

² Οδηγός πεδίου και εργαλειοθήκη για τον συμμετοχικό σχεδιασμό της τοπικής ανάπτυξης, που εκπονήθηκε από το Urban Institute (Ουάσιγκτον, DC) σε συνεργασία με το Αλβανικό Ταμείο Ανάπτυξης (2003), στο πλαίσιο του δεύτερου προγράμματος κοινοτικών έργων που χρηματοδοτήθηκε από την Παγκόσμια Τράπεζα. Η μεθοδολογία δοκιμάστηκε σε πέντε κοινότητες και βελτιώθηκε μέσω της παρατήρησης των συμμετεχόντων και των εμπειριών των συμμετεχόντων από τις κοινότητες.

Σταθμός 8: Πώς μπορούν να ενσωματωθούν στο πρόγραμμα σπουδών θέματα βιωσιμότητας και Περιβάλλοντος (Πράσινες δεξιότητες, κλιματική αλλαγή);

Σταθμός 9: Πώς οραματίζεστε το ιδανικό πρόγραμμα σπουδών για το σχολείο σας που ενσωματώνει την αγροοικολογία σε 10 χρόνια;

3. ΣΥΝΔΕΣΗ ΟΛΩΝ ΤΩΝ ΤΜΗΜΑΤΩΝ – ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ ΤΩΝ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ

3.1 Προσδιορισμός των κύριων ενδιαφερόμενων μερών που θα συμμετάσχουν στην ανάπτυξη και την εφαρμογή του προγράμματος σπουδών

Η προσέγγιση LEADER δίνει έμφαση στον σαφή ορισμό της Περιοχής και του Πληθυσμού που καλύπτει μια στρατηγική τοπικής ανάπτυξης, διασφαλίζοντας ότι η στρατηγική είναι ριζωμένη σε ένα συνεκτικό έδαφος με επαρκή κοινωνική, οικονομική και περιβαλλοντική συνάφεια ώστε να είναι βιώσιμη (ENRD, 2016). Στο ίδιο πνεύμα και με βάση τις αρχές του LEADER, ο καθορισμός των κύριων ενδιαφερόμενων μερών που συμμετέχουν στη σύνταξη και την εφαρμογή του Προγράμματος σπουδών είναι απαραίτητος για να διασφαλιστεί ότι ο χάρτης Πορείας ανταποκρίνεται στις συγκεκριμένες ικανότητες και ανάγκες εκείνων που προωθούν τη μετάβαση προς την αγροοικολογία. Κατά συνέπεια, ο χάρτης Πορείας για την ενσωμάτωση της αγροοικολογίας στο σύστημα ΕΕΚ θα εμπλέξει τους μαθητές ΕΕΚ, τις οργανώσεις αγροτών, τις ΜΚΟ, τις τοπικές αρχές, τους υπεύθυνους χάραξης πολιτικής και τα εκπαιδευτικά ιδρύματα, επεκτείνοντας έτσι τις γνώσεις και προωθώντας την ενσωμάτωση της αγροοικολογίας στο σύστημα ΕΕΚ.

3.2 Ανάλυση των ελλείψεων δεξιοτήτων και βέλτιστες πρακτικές

Η διεξαγωγή μιας ανάλυσης των ελλείψεων δεξιοτήτων ξεκινά με την αναθεώρηση του τρέχοντος Προγράμματος σπουδών, προκειμένου να προσδιοριστούν με σαφήνεια οι συγκεκριμένες, μετρήσιμες δεξιότητες και γνώσεις που αναμένεται να αποκτήσουν οι μαθητές μετά την ολοκλήρωση. Μόλις προσδιοριστούν, εφαρμόζονται στοχευμένες παρεμβάσεις, όπως η αναθεώρηση του Περιεχομένου του Προγράμματος σπουδών και η προσαρμογή των μεθόδων διδασκαλίας. Είναι πολύ σημαντικό αυτή η διαδικασία να είναι συνεχής, με την παρακολούθηση της αποτελεσματικότητας των παρεμβάσεων, την προσαρμογή των στρατηγικών ανάλογα με τις ανάγκες και τη συμμετοχή βασικών ενδιαφερόμενων μερών, όπως αγροκτήματα, οργανώσεις αγροτών, επιχειρήσεις

μεταποίησης τροφίμων κ.λπ., στην ανατροφοδότηση και την αξιολόγηση (TVET Trainer, 2022).

Στις χώρες του SEEDS, η ενσωμάτωση της αγροοικολογίας στο σύστημα ΕΕΚ απαιτεί ακόμη μεγάλες προσπάθειες, με ορισμένες εξαιρέσεις, όπως η Γαλλία. Με βάση αυτή την επίγνωση, συνεντεύξεις με βασικούς πληροφοριοδότες από τον αγροτικό τομέα αποκάλυψαν ποια είναι τα κύρια κενά δεξιοτήτων όσον αφορά την εκπαίδευση στην αγροοικολογία. Τα κύρια κενά δεξιοτήτων στην ενσωμάτωση της αγροοικολογίας στο Πρόγραμμα σπουδών ΕΕΚ που εντοπίστηκαν από την ανάλυση των πληροφοριών από τις συνεντεύξεις που πραγματοποιήθηκαν στις χώρες του SEEDS είναι τα εξής:

1: Εξετάστε το τρέχον Περιεχόμενο του Προγράμματος σπουδών και αξιολογήστε το στάδιο

2: Συγκρίνετε το με το επίπεδο στο οποίο η αγροοικολογία θα πρέπει να ενσωματωθεί στο Πρόγραμμα σπουδών ΕΕΚ.

3: Προσδιορίστε τα κενά μεταξύ των αναμενόμενων αποτελεσμάτων και των Πραγματικών αποτελεσμάτων.

4: Εφαρμογή Παρεμβάσεων για την αντιμετώπιση των διαπιστωμένων κενών στο Πρόγραμμα σπουδών.

- 1. Έλλειψη αναγνώρισης της αγροοικολογίας ως ολοκληρωμένης επιστήμης.** Στις περισσότερες περιπτώσεις, η αγροοικολογία περιλαμβάνεται έμμεσα σε ενότητες όπως η βιολογική γεωργία, το περιβάλλον και η βιώσιμη ανάπτυξη. Αν και αυτές οι ενότητες αναφέρονται σε αρχές όπως η βιοποικιλότητα, η διατήρηση του εδάφους και των υδάτων και η μείωση της χρήσης χημικών, δεν περιλαμβάνουν την ολιστική και συστημική φύση της αγροοικολογίας, η οποία περιλαμβάνει τις κοινωνικές, οικονομικές και περιβαλλοντικές διαστάσεις. Αυτή η υπογραμμίζει την ανάγκη ανάπτυξης θεωρητικών προγραμμάτων σπουδών που να αποσαφηνίζουν τις θεωρητικές πτυχές της αγροοικολογίας (*βέλτιστη πρακτική*).
- 2. Έλλειψη γνώσεων σχετικά με τις ορθές γεωργικές πρακτικές.** Οι συνεντεύξεις με βασικούς ενδιαφερόμενους φορείς από τις χώρες του Προγράμματος SEEDS αποκάλυψαν ότι το σύστημα ΕΕΚ συχνά δεν παρέχει πρακτική κατάρτιση στην αγροοικολογία. Οι εργαστηριακές συνεδρίες, οι επισκέψεις στο πεδίο και η δομημένη συνεργασία με Πανεπιστήμια, εταιρείες και αγροκτήματα είναι περιορισμένες, κυρίως λόγω περιορισμών στη χρηματοδότηση. Στις περιπτώσεις όπου περιλαμβάνεται πρακτική άσκηση, όπως σε ενότητες αγροτουρισμού, διδακτικά αγροκτήματα ή εργασία σε θερμοκήπια, οι μαθητές επιδεικνύουν καλύτερη κατανόηση, υπογραμμίζοντας την ανάγκη για επέκταση των ευκαιριών μάθησης με βάση την εργασία. (*βέλτιστη πρακτική*)
- 3. Ξεπερασμένα προγράμματα σπουδών που εξακολουθούν να εστιάζουν σε συμβατικά γεωργικά μοντέλα.** Τα προγράμματα σπουδών συχνά εξακολουθούν να

εστιάζουν σε συμβατικά γεωργικά μοντέλα, με έμφαση στην υποκατάσταση εισροών και όχι σε μια πλήρη επανεξέταση της γεωργικής εκμετάλλευσης ως οικοσυστήματος. Βασικά θέματα που δεν αντιμετωπίζονται επαρκώς περιλαμβάνουν την οικολογία και τη γονιμότητα του εδάφους, τη διαχείριση της βιοποικιλότητας, την κυκλική οικονομία, τις σύντομες αλυσίδες εφοδιασμού και τα πολυλειτουργικά μοντέλα γεωργικών εκμεταλλεύσεων. Αυτό το κενό περιορίζει την ικανότητα των μαθητών να αναπτύξουν τον οικολογικό εγγραμματισμό που απαιτείται για βιώσιμη διαχείριση πόρων.

- 4. Περιορισμένη ενσωμάτωση των πράσινων δεξιοτήτων στο σύστημα ΕΕΚ.** Αν και ορισμένα προγράμματα σπουδών εξοπλίζουν τους μαθητές με τεχνικές δεξιότητες και γνώσεις της αγοράς, σπάνια ενσωματώνουν Πράσινες δεξιότητες, όπως ικανότητες που σχετίζονται με τη βιώσιμη χρήση της γης, την κατανάλωση νερού, τις εκπομπές αερίων του θερμοκηπίου και τη μείωση της υπερβολικής χρήσης χημικών. Ομοίως, οι Πρακτικές στην επεξεργασία, τη συσκευασία και τη μεταφορά τροφίμων συχνά παραβλέπονται, παρά τη σημασία καινοτομιών όπως τα βιοδιασπώμενα υλικά συσκευασίας και η ενεργειακά αποδοτική εφοδιαστική στην προώθηση της αγροοικολογίας. *(Βέλτιστη πρακτική)*
- 5. Έλλειψη ενσωμάτωσης κοινωνικών και πολιτικών αρχών στο πρόγραμμα σπουδών.** Ενώ ορισμένα προγράμματα σπουδών ενσωματώνουν Πτυχές της βιολογικής γεωργίας και της αειφορίας, παραβλέπουν τις κοινωνικές και πολιτικές αρχές της αγροοικολογίας, όπως η αλληλεγγύη, η συνεργασία, η συμμετοχική δημιουργία γνώσης και η ανθεκτικότητα της κοινότητας. Αυτό περιορίζει το δυναμικό της εκπαίδευσης να προετοιμάσει τους μαθητές όχι μόνο ως εξειδικευμένους εργαζομένους, αλλά και ως ενεργούς πολίτες ικανούς να συμβάλουν σε αειφόρα και δίκαια συστήματα διατροφής. *(Βέλτιστη πρακτική)*

3.3 Ανάλυση SWOT

Η ανάλυση SWOT σχετικά με την ενσωμάτωση της αγροοικολογίας στο πρόγραμμα σπουδών του συστήματος ΕΕΚ θα πρέπει να ξεκινήσει με τον προσδιορισμό εσωτερικών παραγόντων, όπως ο βαθμός στον οποίο τα τρέχοντα προγράμματα σπουδών περιλαμβάνουν τις αρχές της αγροοικολογίας, η διαθεσιμότητα καταρτισμένων εκπαιδευτικών και η επάρκεια των εγκαταστάσεων κατάρτισης. Αυτά τα πλεονεκτήματα και μειονεκτήματα βρίσκονται υπό τον έλεγχο του εκπαιδευτικού συστήματος και καθορίζουν την ετοιμότητά του να ενσωματώσει τις αρχές της αγροοικολογίας. Ταυτόχρονα, πρέπει να αξιολογηθούν εξωτερικοί παράγοντες, όπως οι ανάγκες της αγοράς εργασίας, οι εθνικές πολιτικές για τη γεωργία και την εκπαίδευση και η υποστήριξη των δωρητών, προκειμένου να κατανοηθεί το πλαίσιο

Που επηρεάζει την ενσωμάτωση της αγροοικολογίας στο Πρόγραμμα σπουδών του συστήματος ΕΕΚ.

Στον Πίνακα 1 παρουσιάζεται μια λεπτομερής ανάλυση SWOT σχετικά με την ενσωμάτωση της αγροοικολογίας στα Προγράμματα σπουδών του συστήματος ΕΕΚ στις χώρες του SEEDS, με βάση τις Προηγούμενες αναλύσεις που πραγματοποιήθηκαν από κάθε εταίρο.

Πίνακας 2. Ανάλυση SWOT σχετικά με την ενσωμάτωση της αγροοικολογίας στα προγράμματα σπουδών του συστήματος ΕΕΚ στις χώρες του SEEDS

Πλεονεκτήματα	Αδυναμίες
<ul style="list-style-type: none"> ○ Οι ισχυρές Παραδόσεις της οικογενειακής γεωργίας είναι ήδη σύμφωνες με τις αρχές της αγροοικολογίας. ○ Η πλούσια βιοποικιλότητα και τα αγροοικολογικά τοπία Παρέχουν φυσικές συνθήκες για διαφοροποιημένη γεωργία και χρήση αγροοικολογικών Πρακτικών. ○ Η συμμετοχή των νέων και των γυναικών στα μέσα διαβίωσης της υπαίθρου αποτελεί τη βάση για μια προσέγγιση χωρίς αποκλεισμούς στην καινοτομία και την ανάπτυξη δεξιοτήτων. ○ Πιλοτικά Προγράμματα και πρωτοβουλίες που χρηματοδοτούνται από δωρητές έχουν εισαγάγει στοιχεία βιολογικής γεωργίας, βιώσιμης διαχείρισης του εδάφους κ.λπ. σε εκπαιδευτικά Προγράμματα. ○ Σε χώρες της ΕΕ, όπως η Γαλλία, υπάρχει ισχυρή εθνική δέσμευση για την αγροοικολογία, η οποία έχει ενσωματωθεί στη νομοθεσία και τη στρατηγική. 	<ul style="list-style-type: none"> □ Απουσία ή Περιορισμένη ενσωμάτωση της αγροοικολογίας στα Προγράμματα σπουδών του συστήματος ΕΕΚ. □ Περιορισμένη υποδομή Πρακτικής κατάρτισης, με λίγες επίδειξη αγροκτήματα, εργαστήρια ή συνεργασίες με αγροοικολογικούς Παραγωγούς. □ Περιορισμένες ικανότητες των εκπαιδευτικών να υιοθετήσουν τις αρχές της αγροοικολογίας και της συμμετοχικής Παιδαγωγικής. □ Εξάρτηση από βραχυπρόθεσμα, χρηματοδοτούμενα από δωρητές έργα, που οδηγούν σε κατακερματισμό και έλλειψη συστημικής ενσωμάτωσης στην εκπαίδευση και την κατάρτιση. □ Περιορισμένη επίσημη αναγνώριση της αγροοικολογίας στα εθνικά Προγράμματα σπουδών και τις γεωργικές Πολιτικές.
Ευκαιρίες	Απειλές
<ul style="list-style-type: none"> ○ Η Πράσινη Συμφωνία της ΕΕ, η στρατηγική «από το αγρόκτημα στο τραπέζι» και οι μεταρρυθμίσεις της ΚΓΠ ενθαρρύνουν τη βιώσιμη γεωργία, 	<ul style="list-style-type: none"> ○ Η Πολιτική αστάθεια και η αδύναμη θεσμική δέσμευση για την αγροοικολογία στις χώρες SEEDS εμποδίζουν τη μακροπρόθεσμη

<p>Προσφέροντας τόσο ευκαιρίες χρηματοδότησης όσο και ευκαιρίες ευθυγράμμισης πολιτικών για αγροοικολογική ενσωμάτωση.</p> <ul style="list-style-type: none"> ○ Δυνατότητα Περιφερειακής συνεργασίας μεταξύ των χωρών του SEEDS μέσω διασυνοριακής κατάρτισης, εναρμόνισης των Προγραμμάτων σπουδών και Προγραμμάτων ανταλλαγών. ○ Η επέκταση των αγορών για βιολογικά, δίκαια και τοπικά προϊόντα δημιουργεί οικονομικά κίνητρα για αγροοικολογικές Πρακτικές. 	<p>ενσωμάτωση στα Προγράμματα σπουδών και τις στρατηγικές.</p> <ul style="list-style-type: none"> ○ Η μετανάστευση από τις αγροτικές Περιοχές μειώνει τη διαθεσιμότητα εργατικού δυναμικού που μπορεί να εφαρμόσει αγροοικολογικές Πρακτικές. ○ Οι πιέσεις της κλιματικής αλλαγής δημιουργούν πρόσθετο άγχος στα γεωργικά συστήματα που στερούνται ικανότητας προσαρμογής. ○ Στις χώρες ΔΒ-6, οι δημόσιες Πολιτικές είναι Προσανατολισμένες προς την αύξηση της ανταγωνιστικότητας και προωθούν τη γεωργία υψηλής έντασης εισροών.
---	---

3.4 Όραμα, αποστολή και στόχοι

Όραμα

Ο χάρτης πορείας για την ανάπτυξη συμμετοχικού αγροοικολογικού Προγράμματος σπουδών οραματίζεται ένα μέλλον όπου η αγροοικολογία θα ενσωματωθεί στα προγράμματα σπουδών του συστήματος ΕΕΚ μέσω συμμετοχικών και χωρίς αποκλεισμούς Προσεγγίσεων. Αυτό το δυναμικό, συμμετοχικό και Πρακτικό Πρόγραμμα σπουδών εξοπλίζει τους μαθητές με Πράσινες δεξιότητες, ενδυναμώνει τους εκπαιδευτικούς και τα ιδρύματα και ενισχύει την επισιτιστική κυριαρχία. Το όραμά μας είναι να δημιουργήσουμε ένα πιο ανταγωνιστικό σύστημα ΕΕΚ στον Πράσινο και βιώσιμο τομέα, αυξάνοντας τις ευκαιρίες απασχόλησης για τους μαθητές ΕΕΚ, ενώ παράλληλα προωθούμε την Περιβαλλοντική διαχείριση και τις εθνικές στρατηγικές για τη βιώσιμη εκπαίδευση.

Αποστολή

Η αποστολή μας είναι η από κοινού ανάπτυξη και εφαρμογή συμμετοχικών αγροοικολογικών Προγραμμάτων σπουδών που συνδυάζουν επιστημονικές γνώσεις, Παραδοσιακές Πρακτικές και Πρακτική μάθηση στο πλαίσιο του συστήματος ΕΕΚ. Με τη συμμετοχή αγροτών, μαθητών, εκπαιδευτικών, υπευθύνων χάραξης Πολιτικής και κοινοτήτων σε μια διαδικασία συμμετοχικής συν-δημιουργίας, στοχεύουμε στο

σχεδιασμό εκπαίδευσης που είναι προσαρμοσμένη στο συγκεκριμένο πλαίσιο, προσανατολισμένη στο μέλλον και με αντίκτυπο. Μέσω αυτής της συνεργατικής προσέγγισης, θα ενισχύσουμε τις ικανότητες των τομέων ΕΕΚ, θα εξοπλίσουμε τους μαθητές με πολύτιμες πράσινες δεξιότητες για την προώθηση της βιώσιμης ανάπτυξης και θα προωθήσουμε την επισιτιστική κυριαρχία.

Στόχοι

Γενικός στόχος: Ανάπτυξη και πιλοτική εφαρμογή συμμετοχικών αγροοικολογικών προγραμμάτων σπουδών στο πλαίσιο του συστήματος ΕΕΚ, τα οποία ενδυναμώνουν τους μαθητές και τους εκπαιδευτικούς, ενισχύουν την επισιτιστική κυριαρχία και συμβάλλουν στη δημιουργία ενός πιο ανταγωνιστικού, βιώσιμου και προσανατολισμένου στην απασχόληση πράσινου τομέα στις χώρες ΕΕΚ.

Ειδικό στόχοι και δείκτες

1. Σχεδιασμός, συν-δημιουργία και ενσωμάτωση ενοτήτων αγροοικολογίας στα υπάρχοντα προγράμματα σπουδών ΕΕΚ μέσω συμμετοχικών και χωρίς αποκλεισμούς προσεγγίσεων που αντανακλούν τις τοπικές συνθήκες, τις ανάγκες και τις απαιτήσεις της αγοράς εργασίας, εξασφαλίζοντας τη συνάφεια, την προσαρμοστικότητα και τη μακροπρόθεσμη βιωσιμότητα. Δείκτες:
  - Αριθμός εργαστηρίων SEEDS LAB που πραγματοποιήθηκαν με εκπροσώπηση διαφόρων ενδιαφερόμενων μερών στις χώρες του SEEDS.
  - Αριθμός ενοτήτων αγροοικολογίας που αναπτύχθηκαν και δοκιμάστηκαν στο πλαίσιο των προγραμμάτων σπουδών ΕΕΚ.
  - Αριθμός ιδρυμάτων ΕΕΚ που υιοθέτησαν τα νέα εκπαιδευτικά προγράμματα αγροοικολογίας.
  - Ποσοστό ενδιαφερόμενων μερών που αισθάνονται ότι συμμετέχουν στη διαδικασία σχεδιασμού του προγράμματος σπουδών.
2. Ενίσχυση των δεξιοτήτων, των γνώσεων και των μεθοδολογικών ικανοτήτων των ιδρυμάτων ΕΕΚ, των εκπαιδευτικών και των εκπαιδευτών σε θέματα συμμετοχικής παιδαγωγικής, αγροοικολογικών πρακτικών και καινοτόμων εργαλείων διδασκαλίας, ώστε να μπορούν να παρέχουν δυναμική, πρακτική και μαθητοκεντρική εκπαίδευση. Δείκτες:
  - Αριθμός εκπαιδευτικών και εκπαιδευτών που έχουν εκπαιδευτεί στη συμμετοχική παιδαγωγική και τις αγροοικολογικές πρακτικές.
  - Ποσοστό εκπαιδευμένων εκπαιδευτικών που εφαρμόζουν συμμετοχικές μεθόδους διδασκαλίας στα μαθήματά τους.

- Ποσοστό εκπαιδευτικών που αναφέρουν βελτίωση των γνώσεων και των ικανοτήτων τους στην παροχή κατάρτισης στην αγροοικολογία.
3. Παροχή στους μαθητές ΕΕΚ ολοκληρωμένων Πράσινων δεξιοτήτων, Πρακτικών ικανοτήτων και επιχειρηματικής νοοτροπίας που αυξάνουν την απασχόληση, υποστηρίζουν βιώσιμους τρόπους διαβίωσης και τους επιτρέπουν να ενεργούν ως φορείς αλλαγής στις κοινότητές τους και στην ευρύτερη Πράσινη οικονομία. Δείκτες:
- Αριθμός μαθητών ΕΕΚ που συμμετείχαν στις πιλοτικές δραστηριότητες.
  - Ποσοστό των μαθητών ΕΕΚ που αναφέρουν μέσω Πρακτικών αξιολογήσεων.
  - Ποσοστό των μαθητών που αναφέρουν αυξημένη αυτοπεποίθηση στην εφαρμογή των γνώσεων αγροοικολογίας στις κοινότητές τους.

4. ΤΕΚΜΗΡΙΩΣΗ ΤΗΣ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑΣ ΑΠΟ ΤΗ ΒΑΣΗ ΠΡΟΣ ΤΗΝ ΚΟΡΥΦΗ

Η τεκμηρίωση της διαδικασίας από κάτω προς τα πάνω για τη σύνταξη του Προγράμματος σπουδών είναι απαραίτητη για να καταγραφεί ο τρόπος με τον οποίο οι εμπειρίες, οι προοπτικές και οι γνώσεις των σχετικών ενδιαφερομένων έχουν επηρεάσει τον σχεδιασμό του. Αυτή η διαδικασία διασφαλίζει ότι το πρόγραμμα σπουδών δεν είναι μόνο συμμετοχικό, αλλά και ριζωμένο στην πραγματικότητα εκείνων που θα το χρησιμοποιήσουν και θα επωφεληθούν από αυτό, καθιστώντας το πιο ανταποκρινόμενο στις τοπικές ανάγκες και δυνατότητες. Η σαφής τεκμηρίωση παρέχει επίσης διαφάνεια και λογοδοσία, αποδεικνύοντας τον περιεκτικό χαρακτήρα της προσέγγισης και ενισχύοντας τη νομιμότητα του τελικού προϊόντος. Στο παράρτημα παρέχεται ένα πρότυπο που μπορεί να διευκολύνει την τεκμηρίωση της διαδικασίας. ([βλ. Παράρτημα Γ](#))

5. ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΤΩΝ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ ΣΤΟ ΣΥΣΤΗΜΑ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ ΚΑΙ ΚΑΤΑΡΤΙΣΗΣ – ΧΩΡΕΣ SEEDS

Για να υποστηρίξει την εφαρμογή του συμμετοχικού Προγράμματος σπουδών, η κοινοπραξία SEEDS θα αναπτύξει και θα παραδώσει τρεις **Μονάδες Μάθησης (LU)**, όπως περιγράφεται στην Εργασία 3.1 του έργου. Αυτές περιλαμβάνουν: **LU 1 – Πλαίσιο της αγροοικολογικής θεωρίας**, που διερευνά τα εννοιολογικά, περιβαλλοντικά και πολιτικά θεμέλια της αγροοικολογίας. **LU 2 – Εφαρμογή των αρχών της**

αγροοικολογίας, η οποία εστιάζει στην εφαρμογή μεθόδων αγροοικολογίας σε περιβάλλοντα που βασίζονται στο πεδίο. **LU 3 – Συμμετοχικές Προσεγγίσεις και Προσεγγίσεις με συμμετοχή της κοινότητας**, η οποία εξοπλίζει τους εκπαιδευτικούς ΕΕΚ με πρακτικές διδασκαλίας που είναι χωρίς αποκλεισμούς, επικεντρωμένες στον μαθητή και ριζωμένες στην περιοχή. Αυτές οι ενότητες θα δοκιμαστούν σε όλες τις χώρες-εταίρους κατά τη διάρκεια των συνεδριών κατάρτισης εκπαιδευτών (ΤοΤ) και θα χρησιμεύσουν ως βάση για την παράδοση του Προγράμματος σπουδών στα κέντρα ΕΕΚ. Οι οδηγίες που παρέχονται σε αυτό το κεφάλαιο διασφαλίζουν ότι το μαθησιακό περιβάλλον, οι μορφές παράδοσης και οι θεσμικές δομές του Προγράμματος είναι πλήρως ευθυγραμμισμένα με το Περιεχόμενο και το παιδαγωγικό όραμα των τριών αυτών μονάδων μάθησης.

Μόλις το συμμετοχικό αγροοικολογικό Πρόγραμμα σπουδών συν-δημιουργηθεί και επικυρωθεί, η αποτελεσματική εφαρμογή του στο σύστημα ΕΕΚ είναι κρίσιμη για τη διασφάλιση του αντίκτυπού του. Αυτή η φάση μετατρέπει τις ιδέες σε μαθησιακές εμπειρίες και απαιτεί ευθυγράμμιση με τις θεσμικές δομές, τις τοπικές προτεραιότητες και τα εθνικά πλαίσια προσόντων. Η αγροοικολογική εκπαίδευση, από τη φύση της, πρέπει να είναι εμπειρική, βασισμένη στον τόπο και ενσωματωμένη στην κοινότητα. Η εφαρμογή της πρέπει επομένως να ισορροπεί μεταξύ της τυπικής διδασκαλίας, της πρακτικής μάθησης και της ενσωμάτωσης στο τοπικό οικοσύστημα.

5.1 Συμμετοχή των ιδρυμάτων ΕΕΚ και των αρχών

Ξεκινήστε εξασφαλίζοντας την επίσημη έγκριση των θεσμικών και πολιτικών φορέων:

- Παρουσιάστε το τελικό σχέδιο Προγράμματος σπουδών στα σχολικά συμβούλια, τα υπουργεία Παιδείας και τις γεωργικές αρχές, διασφαλίζοντας τη συνάφεια με τα εθνικά πλαίσια προσόντων (EQF ή AQF).
- Όπου είναι δυνατόν, ενσωματώστε τις ενότητες σε υπάρχοντα Προγράμματα (π.χ. κηπουρική, βιολογική γεωργία, αγροτική επιχειρηματικότητα) ή δημιουργήστε προαιρετικές/επιλογές ενότητες που να συνάδουν με τις αγροοικολογικές ικανότητες.

Ανατρέξτε στις οδηγίες του CEDEFOP σχετικά με την ενσωμάτωση εννοιών και τα συστήματα δια βίου μάθησης (CEDEFOP, 2023).

5.2 Εκπαίδευση εκπαιδευτών (ΤοΤ)

Οι εκπαιδευτικοί και οι εκπαιδευτές πρέπει να είναι εξοπλισμένοι για να παρέχουν αγροοικολογικό περιεχόμενο χρησιμοποιώντας συμμετοχικές, μαθητοκεντρικές μεθόδους:

- Οργανώστε συνεδρίες κατάρτισης εκπαιδευτών με έμφαση στα εξής:
  - Θεωρία και αρχές της αγροοικολογίας (ΗΛΡΕ, πλαίσια FAO)
  - Προσεγγίσεις βασισμένες στην κοινότητα και στη συστημική σκέψη
  - Συμμετοχικές μεθοδολογίες (Παρατήρηση πεδίου, μάθηση με βάση τα προβλήματα, αναστοχαστικός διάλογος)
  - Αξιολόγηση των ήπιων και πράσινων δεξιοτήτων
- Συμμετοχή αγροτών, ερευνητών και ΜΚΟ ως συντονιστών και συμβούλων.

Αυτά τα ΤοΤ υποστηρίζουν άμεσα το Παραδοτέο Π3.3 του ΠΕ3 – ένα Πακέτο ανάπτυξης ικανοτήτων που θα δοκιμαστεί σε 6 χώρες.

Η UNESCO-UNEVOC δίνει έμφαση στη συνεχή επαγγελματική ανάπτυξη για Πράσινες δεξιότητες στην ΕΕΚ (UNESCO, 2022).

5.3 Μαθησιακά Περιβάλλοντα και υποδομές

Η αγροοικολογία πρέπει να διδάσκεται μέσω της μάθησης με την Πράξη:

- Δημιουργήστε ή ενισχύστε σχολικούς κήπους, επιδεικτικά αγροτεμάχια, σταθμούς κομποστοποίησης, γωνιές αποθήκευσης σπόρων και χώρους μάθησης σε αγροκτήματα.
- Συνεργαστείτε με τοπικές αγροοικολογικές εκμεταλλεύσεις ή συνεταιρισμούς για να διευκολύνετε την πρακτική άσκηση και την τοποθέτηση σε κοινότητες
- Χρησιμοποιήστε ζωντανά εργαστήρια (SEEDS Labs) ως χώρους συνεχούς συμμετοχής και συν-μάθησης.

Το Εγχειρίδιο Αγροοικολογίας (2025) υπογραμμίζει την επιτυχή ενσωμάτωση της αγροοικολογίας στα Lycées Agricoles (Γαλλία) και στα Περιφερειακά σχολεία ΕΕΚ της Σικελίας μέσω Πρακτικών ενοτήτων.

5.4 Μέθοδοι και πλατφόρμες παράδοσης

Συνιστάται ένα μοντέλο μικτής μάθησης:

- Δια ζώσης παράδοση για πρακτικές δραστηριότητες, επισκέψεις σε αγροκτήματα και ομαδικά έργα.
- Ηλεκτρονικές πλατφόρμες για θεωρητικό περιεχόμενο, μελέτες περιπτώσεων και διεθνείς ανταλλαγές:

- Moodle, Google Classroom ή εθνικές πύλες ηλεκτρονικής μάθησης (όπου διατίθενται).
- Ηχογραφημένα διαδικτυακά σεμινάρια και σύντομα βίντεο για βασικά θέματα αγροοικολογίας (π.χ. υγεία του εδάφους, βιοποικιλότητα, επισιτιστική κυριαρχία).
- Ηλεκτρονικά ημερολόγια αναστοχασμού, φόρουμ συζήτησης και εργασίες αμοιβαίας αξιολόγησης.

Τα πλαίσια ψηφιακής εκπαίδευσης ERASMUS+ και ΕΕ υποστηρίζουν υβριδικά μοντέλα για τον εκσυγχρονισμό της ΕΕΚ (Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 2021).

5.5 Συμμετοχή των ενδιαφερόμενων μερών και της κοινότητας

Συμμετοχή των φορέων της κοινότητας στην εφαρμογή του Προγράμματος σπουδών:

- Προσκαλέστε αγρότες, τοπικούς παραγωγούς σπόρων, ακτιβιστές της αγροοικολογίας και δημοτικούς υπαλλήλους να συμμετάσχουν ως προσκεκλημένοι ομιλητές ή συντονιστές.
- Οργανώστε ανοιχτές ημέρες για την κοινότητα, προκειμένου να παρουσιάσετε τα έργα των μαθητών και να ενθαρρύνετε τη διαγενεακή ανταλλαγή.
- Δημιουργήστε έναν μηχανισμό ανατροφοδότησης (έρευνες, ομάδες εστίασης) για τα ενδιαφερόμενα μέρη, ώστε να διαμορφώνουν συνεχώς την υλοποίηση.

5.6 Τεκμηρίωση και υποβολή εκθέσεων

Οι πάροχοι ΕΕΚ πρέπει:

- Χρησιμοποιούν ημερολόγια, ημερολόγια αναστοχασμού και λίστες ελέγχου ικανοτήτων για να παρακολουθούν την πρόοδο των μαθητών.
- Να αναφέρουν την πρόοδο της υλοποίησης στην Επιτροπή του Δικτύου SEEDS, μοιράζοντας καλές πρακτικές και προκλήσεις.
- Να συμμετέχουν σε διασυνοριακές ανταλλαγές μάθησης που διευκολύνει η κοινοπραξία.

6. ΠΑΡΑΚΟΛΟΥΘΗΣΗ ΚΑΙ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ

Η παρακολούθηση και η αξιολόγηση (π&α) είναι απαραίτητες για να διασφαλιστεί ότι το συμμετοχικό αγροοικολογικό πρόγραμμα σπουδών που αναπτύχθηκε μέσω του

έργου SEEDS όχι μόνο εφαρμόζεται όπως έχει προγραμματιστεί, αλλά και αποφέρει σημαντικά αποτελέσματα για τους μαθητές, τους Παρόχους ΕΕΚ και την ευρύτερη κοινότητα. Ένα ισχυρό σύστημα Π&Α βοηθά στην Παρακολούθηση της Προόδου, στον έγκαιρο εντοπισμό των προκλήσεων, στην καταγραφή των επιτυχημένων περιπτώσεων και στη συνεχή βελτίωση του προγράμματος σπουδών με βάση πραγματικά σχόλια.

Σε αντίθεση με τα συμβατικά μαθήματα, **η αγροοικολογία απαιτεί μάθηση βασισμένη στην εμπειρία και προσαρμοσμένη στο συγκεκριμένο πλαίσιο**. Ως εκ τούτου, τα εργαλεία Π&Α πρέπει να είναι τόσο **ποσοτικά όσο και ποιοτικά**, συνδυάζοντας σκληρά δεδομένα (π.χ. αριθμός εκπαιδευμένων μαθητών) με πιο λεπτομερείς πληροφορίες (π.χ. σκέψεις των μαθητών, ικανοποίηση των ενδιαφερομένων, αλλαγή συμπεριφοράς).

- **Τι παρακολουθούμε και γιατί**

Το σύστημα Π&Α παρακολουθεί τρεις βασικούς τομείς:

1. **Εφαρμογή του προγράμματος σπουδών** – Τα μαθήματα παραδίδονται όπως έχουν σχεδιαστεί;
2. **Συμμετοχή των ενδιαφερόμενων μερών** – Συμμετέχουν ενεργά οι αγρότες, οι μαθητές και οι εκπαιδευτές;
3. **Αποτελέσματα μάθησης και αντίκτυπου** – Αποκτούν οι μαθητές πράσινες/αγροοικολογικές δεξιότητες και ωφελείται το τοπικό σύστημα;

Για να υποστηρίξει αυτό, η κοινοπραξία SEEDS προτείνει το ακόλουθο **πρακτικό πρότυπο Π&Α** που θα χρησιμοποιείται από όλα τα ιδρύματα-εταίρους:

**Πίνακας 3: Πρόγραμμα σπουδών αγροοικολογίας SEEDS –
Πλαίσιο Π&Α**

Στόχος	Δείκτης	Πηγή δεδομένων	Συχνότητα	Υπεύθυνος φορέας

ΕΣ1: Σχεδιασμός, συν-δημιουργία και ενσωμάτωση ενοτήτων αγροοικολογίας στα προγράμματα σπουδών ΕΕΚ	Αριθμός εργαστηρίων SEEDS που πραγματοποιήθ ηκαν με τη συμμετοχή διαφόρων ενδιαφερόμενων μερών	Εκθέσεις εργαστηρίων, φύλλα παρουσίας	Τριμηνιαία	Τοπικοί συντονιστές, υπεύθυνοι ΠΕ2 & ΠΕ3
	Αριθμός ενοτήτων αγροοικολογίας που αναπτύχθηκαν και δοκιμάστηκαν	Σχέδια προγραμμάτω ν σπουδών, έγγραφα θεσμικής επικύρωσης	Ετήσια	Ιδρύματα ΕΕΚ, ομάδα εργασίας για το πρόγραμ μα σπουδών
	Αριθμός ιδρυμάτων ΕΕΚ που υιοθετούν νέα μαθήματα	Δηλώσεις ιδρυμάτων, εκθέσεις ενσωμάτωσης	Τέλος του έτους 2	Εθνικοί εταίροι ΕΕΚ, υπεύθυνος ΠΕ3
	Ποσοστό των ενδιαφερόμενων μερών που αισθάνονται ότι συμμετέχουν στη διαμόρφωση του προγράμματος σπουδών	Φόρμες ανατροφοδότη σης ενδιαφερόμεν ων μερών, έρευνες	Φάση μετά το εργαστήριο/μ ετά τον σχεδιασμό	Επιτροπή δικτύου SEEDS
SO2: Ενίσχυση των δεξιοτήτων και των ικανοτήτων των εκπαιδευτικών ΕΕΚ	Αριθμός εκπαιδευτών που έχουν εκπαιδευτεί στη συμμετοχική αγροοικολογική παιδαγωγική	Λίστες συμμετεχόντω ν στο πρόγραμμα Εκπαίδευσης των εκπαιδευτών,	Μετά την εκπαίδευση	Υπεύθυνος ΠΕ3, τοπικές ομάδες κατάρτισης

		εκθέσεις κατάρτισης		
	Ποσοστό εκπαιδευμένων εκπαιδευτικών που εφαρμόζουν συμμετοχικές μεθόδους	Ημερολόγια παρατήρησης, αναστοχασμοί σχετικά με τη διδασκαλία	Κάθε εξάμηνο	Υπεύθυνοι σχολικής παιδαγωγι κής
	Ποσοστό εκπαιδευτικών που αναφέρουν βελτίωση των ικανοτήτων τους στην διδασκαλία της αγροοικολογίας	Έρευνες πριν/μετά, φόρμες ανατροφοδότη σης	Μετά την εκπαίδευση εκπαιδευτών και τη δοκιμαστική φάση	Αξιολογητή ς ΠΕ3, εκπαιδευτέ ς
ΕΣ3: Ενδυνάμωση των μαθητών ΕΕΚ με πράσινες δεξιότητες και επιχειρηματικότ ητα	Αριθμός μαθητών ΕΕΚ που συμμετείχαν κατά τη διάρκεια της πιλοτικής φάσης	Μητρώα τάξεων, σχολικές εκθέσεις	Ενδιάμεση και τελική	Κέντρα ΕΕΚ, υπεύθυνος ΠΕ3
	Ποσοστό μαθητών που επιδεικνύουν δεξιότητες σε πρακτικές αξιολογήσεις	Εκθέσεις πεδίου, λίστες ελέγχου ικανοτήτων	Τέλος ενότητας	Εκπαιδευτέ ς, εξωτερικοί παρατηρητ ές

	Ποσοστό μαθητών που δηλώνουν ότι έχουν αυτοπεποίθηση για την εφαρμογή των αγροοικολογικών γνώσεων	Ανατροφοδότηση των μαθητών μετά το μάθημα	Τέλος της μαθησιακής ενότητας	Καθηγητές, αξιολογητές ΠΕ3
--	---	---	-------------------------------	----------------------------

Πώς χρησιμοποιούμε τα δεδομένα

Τα δεδομένα συλλέγονται από ιδρύματα ΕΕΚ και τοπικούς συντονιστές και στη συνέχεια κοινοποιούνται στους εκπροσώπους της κοινοπραξίας SEEDS. Μαζί, θα:

- Διοργανώνουν ετήσιες συνεδρίες αξιολόγησης για να εκτιμήσουν την Πρόοδο.
- Συγκρίνουν τα αποτελέσματα μεταξύ των χωρών-εταίρων.
- Προσδιορίζουν τις μεταβιβάσιμες καινοτομίες και τους τομείς που χρειάζονται υποστήριξη.
- Τεκμηριώνουν επιτυχημένα παραδείγματα για διάδοση και προώθηση πολιτικών.

Επιπλέον, τα ποιοτικά ευρήματα (φωτογραφίες, αποσπάσματα, ιστορίες από το πεδίο) θα συγκεντρωθούν σε ένα **«Ζωντανό Χαρτοφυλάκιο Αξιολόγησης»**, παρέχοντας μια ανθρωποκεντρική άποψη της εξέλιξης του προγράμματος σπουδών. Η παρακολούθηση και η αξιολόγηση δεν αφορούν μόνο την απλή συμπλήρωση πινάκων, αλλά **τη μάθηση, την προσαρμογή και την ανάπτυξη**. Ενσωματώνοντας την παρακολούθηση και την αξιολόγηση σε κάθε φάση της υλοποίησης, ο Πανοραμικός χάρτης διασφαλίζει ότι η αγροοικολογική ΕΕΚ δεν διδάσκεται απλώς, αλλά βιώνεται, εξελίσσεται μαζί με τους μαθητές, τους εκπαιδευτικούς και τις κοινότητες που εξυπηρετούν.

Όλα τα δεδομένα θα τροφοδοτήσουν το σύστημα Παρακολούθησης και αξιολόγησης του SEEDS, και θα πραγματοποιηθεί ενδιάμεση και τελική αξιολόγηση από την κοινοπραξία SEEDS. Αυτό θα εξασφαλίσει ανατροφοδότηση σε πραγματικό χρόνο και τη δυνατότητα προσαρμογής της υλοποίησης όπου είναι απαραίτητο.

7. ΣΧΕΔΙΟ ΔΡΑΣΗΣ

Ένα καλά δομημένο σχέδιο δράσης είναι απαραίτητο για τη μετάβαση από το σχεδιασμό του Προγράμματος σπουδών στην πλήρη εφαρμογή του. Σε αυτή την ενότητα Περιγράφονται οι βασικές δραστηριότητες, τα εργαλεία και οι δείκτες επιτυχίας που θα καθοδηγήσουν τους εταίρους του SEEDS καθ' όλη τη διάρκεια της διαδικασίας υλοποίησης. Το πλαίσιο βασίζεται σε ένα μοντέλο σταδιακής εφαρμογής, το οποίο εξασφαλίζει δομημένο συντονισμό, τακτική ανατροφοδότηση και προσαρμοστικότητα σε όλες τις χώρες του SEEDS.

7.1 Συγκεκριμένες δραστηριότητες και Παραδοτέα

Η εφαρμογή του συμμετοχικού Προγράμματος σπουδών αγροοικολογίας θα πραγματοποιηθεί σε πέντε βασικές φάσεις:

Φάση	Βασικές δραστηριότητες	Παραδοτέα	Χρονοδιάγραμμα
Φάση 1: Προετοιμασία	Οριστικοποίηση του χάρτη πορείας και του εγχειριδίου. Χαρτογράφηση των ενδιαφερόμενων μερών. Δημιουργία ομάδων εργασίας	Έγγραφο οδικού χάρτη. Κατάλογος ενδιαφερόμενων μερών. Λειτουργία της επιτροπής του δικτύου SEEDS.	Μήνες 1–4
Φάση 2: Συν-δημιουργία	Διοργάνωση εργαστηρίων SEEDS Labs. Διευκόλυνση εργαστηρίων συν-σχεδιασμού. Συγκέντρωση εισροών από αγρότες, οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών, μαθητές	Σχέδιο Προγράμματος σπουδών. Όραμα, στόχοι, μαθησιακά αποτελέσματα.	Μήνες 5–8
Φάση 3: Ανάπτυξη ικανοτήτων	Διοργάνωση Προγράμματος κατάρτισης εκπαιδευτών (ToT) · Ανταλλαγή βέλτιστων	Εκπαιδευμένοι εκπαιδευτές. Κοινόχρηστο	Μήνες 9–12

		Πρακτικών από το εγχειρίδιο · Ανάπτυξη οδηγών διευκόλυνσης	αποθετήριο Πόρων. Εργαλεία αξιολόγησης.	
Φάση 4: Πιλοτική εφαρμογή		Παράδοση ενοτήτων σε επιλεγμένα κέντρα ΕΕΚ. Διεξαγωγή Πρακτικών συνεδριών (π.χ. σε κήπους/αγροκτήματα).	Δοκιμασμένα Πιλοτικά Προγράμματα σπουδών. Εκθέσεις εφαρμογής από κάθε εταίρο.	Μήνες 13–18
Φάση 5: Αξιολόγηση και κλιμάκωση		Συλλογή σχολίων από τους μαθητές. Διοργάνωση εργαστηρίων SWOT/Π&Α. Βελτίωση του Περιεχομένου.	Οριστικοποίηση Προγραμμάτων σπουδών. Έκθεση αξιολόγησης. Ενημερωτικά δελτία πολιτικής.	Μήνες 19–24

Αυτές οι δραστηριότητες θα πραγματοποιηθούν σε συνεργασία με σχολεία ΕΕΚ, τοπικές αρχές, την κοινωνία των πολιτών και αγροοικολογικούς Παραγωγούς.

7.2 Εργαλεία και πόροι

Για την υποστήριξη αυτών των δραστηριοτήτων, το SEEDS παρέχει ένα σύνολο εργαλείων και πλατφορμών που εξασφαλίζουν τη συνέπεια και την προσαρμοστικότητα σε όλες τις χώρες-εταίρους:

- **Πρότυπα και οδηγοί:**

- 1) Πρότυπο χαρτογράφησης ενδιαφερομένων μερών
- 2) Πρότυπο πλαισίου προγράμματος σπουδών (ΠΕ3 - ενότητες, μαθησιακά αποτελέσματα)
- 3) Οδηγός διευκόλυνσης εργαστηρίων για τα εργαστήρια SEEDS
- 4) Λίστα ελέγχου προετοιμασίας εκπαιδευτών (ΠΕ3)
- 5) Πρότυπο αναφοράς Π&Α (Excel)

- **Πλατφόρμες:**

- 1) Κοινόχρηστος χώρος εργασίας Google Drive

- 2) Σύστημα διαχείρισης μάθησης (Moodle ή αντίστοιχα εθνικά συστήματα)
- 3) Εργαλεία ηλεκτρονικής επικοινωνίας: Zoom, Teams κ.λπ. (για εργαστήρια και ToT)

- **Υλικό για την ανάπτυξη ικανοτήτων:**

- 1) Εγχειρίδιο Αγροοικολογίας SEEDS (βασική βάση γνώσεων)
- 2) Συλλογή βέλτιστων πρακτικών (Ιταλία, Ελλάδα, Γαλλία, χώρες της Δυτικής Βαλκανικής)
- 3) Εκπαιδευτικά Προγράμματα και Παρουσιάσεις
- 4) Οπτικό Περιεχόμενο: γραφήματα, διαγράμματα, μελέτες Περιπτώσεων από την πραγματική ζωή

Όλοι οι εταίροι θα έχουν πρόσβαση σε έναν κοινό κόμβο πόρων, ο οποίος θα διαχειρίζεται η ομάδα συντονισμού του SEEDS, προκειμένου να διασφαλίζεται η ομαλή ανταλλαγή Περιεχομένου και ενημερώσεων.

7.3 Δείκτες παρακολούθησης και κριτήρια επιτυχίας

Για να διασφαλιστεί η λογοδοσία και να καθοδηγηθεί η μάθηση, θα Παρακολουθούνται οι ακόλουθοι βασικοί δείκτες και κριτήρια:

Στόχος	Δείκτες	Κριτήρια επιτυχίας
Συν-δημιουργία προγράμματος σπουδών	Αριθμός εργαστηρίων SEEDS που πραγματοποιήθηκαν Αριθμός ενδιαφερόμενων μερών που συμμετείχαν στο σχεδιασμό	Ελάχιστο 1 εργαστήριο ανά χώρα, ≥ 10 ενδιαφερόμενοι φορείς που συμμετείχαν
Ετοιμότητα εκπαιδευτών	Αριθμός ToT που πραγματοποιήθηκαν, βαθμολογίες αξιολόγησης εκπαιδευτών, ποσοστό εκπαιδευτικών που εφαρμόζουν συμμετοχικές μεθόδους	Τουλάχιστον 6 εκπαιδευτές ανά χώρα, $\geq 80\%$ ικανοποίηση εκπαιδευτών

Συμμετοχή των μαθητών	Αριθμός μαθητών που εγγράφηκαν σε πιλοτικά προγράμματα σπουδών. Ποσοστό μαθητών που αξιολογήθηκαν πρακτικά.	Τουλάχιστον 36 μαθητές σε 6 χώρες. $\geq 50\%$ επίδειξη πρακτικών ικανοτήτων
Μάθηση βασισμένη στην πρακτική	Ποσοστό μαθημάτων που παραδίδονται μέσω μεθόδων βασισμένων στην πρακτική (κήποι, αγροκτήματα)	$\geq 40\%$ των ωρών μάθησης πρέπει να είναι πρακτικές ή βασισμένες στην πρακτική – 25 ώρες
Ιδιοκτησία των ενδιαφερόμενων μερών	Συχνότητα των σημείων ανατροφοδότησης των ενδιαφερόμενων μερών (π.χ. έρευνες, ομάδες εστίασης)	≥ 3 οργανωμένες συνεδρίες ανατροφοδότησης από τα ενδιαφερόμενα μέρη ανά χώρα
Βελτίωση του προγράμματος σπουδών	Αριθμός αναθεωρήσεων του προγράμματος σπουδών με βάση τα αποτελέσματα της παρακολούθησης και αξιολόγησης	Τουλάχιστον 2 σημαντικές ενημερώσεις του προγράμματος σπουδών που έχουν εφαρμοστεί πριν από την έναρξη

Το πλαίσιο αυτό έχει σχεδιαστεί ώστε να είναι τόσο φιλόδοξο όσο και ρεαλιστικό. Αξιοποιεί την ποικιλομορφία της εταιρικής σχέσης SEEDS, διασφαλίζοντας παράλληλα την τοπική ιδιοκτησία και την εδαφική συνάφεια. Με σαφείς ευθύνες, κοινά εργαλεία και ισχυρή δέσμευση για συνεχή μάθηση, το Παρόν σχέδιο δράσης θέτει τις βάσεις για τη μετατροπή της αγροοικολογίας από έννοια σε βιωματική εμπειρία Προγράμματος σπουδών στον τομέα της ΕΕΚ.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

ENRD, (2016). *LEADER Local Development Strategies: Guidance on design and implementation*. Πρόσβαση στο https://eu-cap-network.ec.europa.eu/publications/leader-local-development-strategies-design-and-implementation_en?utm_source=chatgpt.com

VET Trainer. (2022). Ανάλυση κενών στο πρόγραμμα σπουδών: Τι είναι και πώς γίνεται. Πρόσβαση στο: <https://tvetrainer.com/curriculum-gap-analysis-what-it-is-and-how-to-do-it/>

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΤΑ

Παράρτημα Α. Βέλτιστες Πρακτικές

Παράρτημα Α.1 Βέλτιστες πρακτικές σχετικά με την αγροοικολογία ως επιστημονικό πεδίο

Χώρα	Αλβανία
Υλοποίηση	Αλβανικό Δίκτυο για την Αγροτική Ανάπτυξη
Τίτλος εγγράφου	<i>Αγροοικολογία - Προώθηση βιώσιμων συστημάτων διατροφής</i>
Συγγραφέας:	Καθηγητής Adrian Doko, Γεωπονικό Πανεπιστήμιο Τίρανα
Πηγή/Εκδότης:	Δεν έχει δημοσιευτεί, για πρόσβαση info@anrd.al .
Τύπος εγγράφου	Εκπαιδευτικός πόρος/Εκπαιδευτική ενότητα

Σύντομη περίληψη

Το εκπαιδευτικό πρόγραμμα «Αγροοικολογία – Προώθηση βιώσιμων συστημάτων διατροφής» αναπτύχθηκε στο πλαίσιο της Ακαδημίας «Farm to Fork» για τα Πράσινα Δυτικά Βαλκάνια – Το κοινό μας ευρωπαϊκό μέλλον. Σχεδιασμένο από καθηγητές του Γεωπονικού Πανεπιστημίου των Τιράνων, το πρόγραμμα αυτό έχει χρησιμεύσει ως βασικός εκπαιδευτικός πόρος για την εκπαίδευση εκπαιδευτών που απευθύνεται σε συμμετέχοντες από έξι χώρες των Δυτικών Βαλκανίων. Μια προσαρμοσμένη έκδοση του εκπαιδευτικού προγράμματος χρησιμοποιείται για την παροχή εθνικής κατάρτισης σε οργανώσεις βάσης σε καθεμία από τις 6 χώρες των Δυτικών Βαλκανίων. Το πρόγραμμα υποστηρίζει τις Περιφερειακές Προσπάθειες ανάπτυξης ικανοτήτων που αποσκοπούν στην προώθηση βιώσιμων γεωργικών πρακτικών, σύμφωνα με τις πολιτικές της ΕΕ και τους στόχους βιωσιμότητας.

Το εκπαιδευτικό πρόγραμμα στοχεύει στην ενίσχυση της κατανόησης των συμμετεχόντων σχετικά με την αγροοικολογία και τον ρόλο της στην προώθηση βιώσιμων συστημάτων διατροφής. Ορίζει την αγροοικολογία και τις αρχές της, ενώ διερευνά τα κοινωνικοοικονομικά και περιβαλλοντικά πλεονεκτήματά της. Το πρόγραμμα εξετάζει τη βιώσιμη γεωργία πέρα από τα περιβαλλοντικά ζητήματα, αντιμετωπίζοντας τις ανθρώπινες αξίες και τις κοινωνικές σχέσεις. Παρουσιάζει εργαλεία και μεθοδολογίες για βιώσιμες γεωργικές πρακτικές, ευθυγραμμίζοντας την αγροοικολογία με τις πολιτικές της ΕΕ, την Πράσινη Συμφωνία και τους Στόχους

Βιώσιμης Ανάπτυξης (ΣΒΑ). Επιπλέον, ενθαρρύνει τις γεωργικές οικονομίες που βασίζονται στη γνώση και τον ψηφιακό μετασχηματισμό στον γεωργικό τομέα.

Αυτό το μάθημα χρησιμοποιεί μια διεπιστημονική προσέγγιση που συνδυάζει θεωρητικά πλαίσια με πρακτικές εφαρμογές. Περιλαμβάνει μελέτες περιπτώσεων και βέλτιστες πρακτικές σε βιώσιμα γεωργικά συστήματα, καθώς και εργαλεία ανάλυσης για την αξιολόγηση των επιπτώσεων της Κοινής Γεωργικής Πολιτικής (ΚΓΠ) της ΕΕ και των παγκόσμιων τάσεων στο γεωργικό εμπόριο. Οι συμμετέχοντες εξερευνούν συστήματα πιστοποίησης όπως η βιολογική γεωργία, η προστατευόμενη ονομασία προέλευσης, η προστατευόμενη γεωγραφική ένδειξη και η εγγυημένη παραδοσιακή ειδικότητα.

Το μάθημα Αγροοικολογία εμβαθύνει επίσης στα βιώσιμα συστήματα γεωργικής παραγωγής, συμπεριλαμβανομένης της περμακουλτούρας, της αγροδασοκομίας, της δασοπονίας και των ολοκληρωμένων γεωργικών συστημάτων. Εξετάζονται ψηφιακά εργαλεία και καινοτομίες για την ενίσχυση της βιωσιμότητας, με έμφαση στην ανθεκτικότητα του εδάφους, τα αναπαραγωγικά υλικά των φυτών και τη μείωση των χημικών εισροών.

Το εκπαιδευτικό πρόγραμμα παρέχει μια ολοκληρωμένη εικόνα, καλύπτοντας τις αγροοικολογικές αρχές, τις βιώσιμες γεωργικές πρακτικές και την ενσωμάτωση των γεωργικών πολιτικών της ΕΕ. Είναι εξαιρετικά πρακτικό, εστιάζοντας σε εφαρμογές του πραγματικού κόσμου, όπως συστήματα πιστοποίησης, βιώσιμη δασοκομία και εναλλακτικά γεωργικά συστήματα. Το πρόγραμμα είναι απόλυτα ευθυγραμμισμένο με την Πράσινη Συμφωνία της ΕΕ και τα εργαλεία της ΚΓΠ για την ψηφιοποίηση, ενώ ταυτόχρονα αντιμετωπίζει θέματα ασφάλειας των τροφίμων και της διατροφής. Ο περιφερειακός του αντίκτυπος είναι σημαντικός, καθώς είναι προσαρμοσμένο στο πλαίσιο των Δυτικών Βαλκανίων, προωθώντας την περιφερειακή συνεργασία και την ευθυγράμμιση με τα ευρωπαϊκά πρότυπα βιωσιμότητας.

Το πρόγραμμα ενσωματώνει αποτελεσματικά την αγροοικολογία στο εκπαιδευτικό πλαίσιο, παρέχοντας ένα δομημένο, ευθυγραμμισμένο με τις πολιτικές και προσανατολισμένο στην πρακτική πρόγραμμα σπουδών. Δίνει έμφαση στη διασύνδεση μεταξύ των οικονομικών, περιβαλλοντικών και κοινωνικών διαστάσεων της βιωσιμότητας, εξασφαλίζοντας μια ολιστική προσέγγιση της γεωργικής ανάπτυξης. Εξοπλίζοντας τους μαθητές με βασικές γνώσεις και εργαλεία, το πρόγραμμα συμβάλλει στην ενίσχυση των βιώσιμων συστημάτων διατροφής και στην προώθηση πράσινων γεωργικών πρακτικών.

Βασικές ικανότητες, δεξιότητες ή μαθησιακά αποτελέσματα

Κατανόηση και εφαρμογή των αγροοικολογικών αρχών για την ενίσχυση της βιοποικιλότητας και των οικοσυστημικών υπηρεσιών.

Εφαρμογή μεθόδων βιολογικής γεωργίας, αρχών Περιμακουλτούρας, ολοκληρωμένης γεωργίας, αγροδοασοκομίας και συστημάτων δασοπονίας για την Προώθηση της βιώσιμης χρήσης της γης.

Υποστήριξη της ανάπτυξης τοπικών και Περιφερειακών αγορών τροφίμων που δίνουν Προτεραιότητα στη βιωσιμότητα.

Ανάλυση της αλληλεξάρτησης μεταξύ της Παραγωγής τροφίμων, της κατανάλωσης και της Περιβαλλοντικής βιωσιμότητας.

Κατανόηση του ρόλου της αγροοικολογίας στην εξασφάλιση της επισιτιστικής ασφάλειας και της ανθεκτικότητας έναντι της κλιματικής αλλαγής.

Εξερεύνηση βιώσιμων συστημάτων Πιστοποίησης, όπως η βιολογική γεωργία, η ΠΟΠ, η ΠΓΕ και η ΤΣΓ.

Απόκτηση γνώσεων σχετικά με την ΚΓΠ της ΕΕ και τα εργαλεία της για την προώθηση της βιωσιμότητας.

Κατανόηση του ρόλου της αγροοικολογίας στην Πράσινη Συμφωνία της ΕΕ και στους Στόχους Βιώσιμης Ανάπτυξης (SDGs).

Ανάπτυξη δεξιοτήτων στην ψηφιακή γεωργία και τη γεωργία ακριβείας για τη βιωσιμότητα.

Αντιμετώπιση Περιβαλλοντικών Προκλήσεων, όπως η υποβάθμιση του εδάφους, η αποψίλωση των δασών και η ρύπανση, μέσω βιώσιμων Πρακτικών.

Παράρτημα Α.2 Βέλτιστες πρακτικές για την αντιμετώπιση της ανισορροπίας μεταξύ θεωρίας και πράξης

Χώρα	Ελλάδα
Υλοποίηση	ΜΚΟ «The Southern Lights»
Τίτλος εγγράφου	Regenerative Farming Greece
Σύνδεσμος δημοσίευσης:	https://regenerativefarminggreece.org/
Πηγή/Εκδότης:	Regenerative Farming Greece
Τύπος εγγράφου	Εκπαιδευτικό Πρόγραμμα

Σύντομη Περίληψη

Στον σημερινό κόσμο υπάρχει μια αυξανόμενη ζήτηση για την υιοθέτηση Πρακτικών κυκλικής οικονομίας και βιώσιμης ανάπτυξης. Ο γεωργικός τομέας είναι ένας από τους κρίσιμους τομείς σε αυτή τη μετάβαση. Εμπειρογνώμονες και αγρότες αναζητούν τρόπους για να καλλιεργούν σύμφωνα με τις νέες αγροοικολογικές έννοιες. Το Πρόγραμμα Αναγεννητική Γεωργία Ελλάδα έχει ως στόχο να ενθαρρύνει τους αγρότες στην Ελλάδα να υιοθετήσουν αγροοικολογικές Προσεγγίσεις και να εφαρμόσουν Πρακτικές οικολογικής διαχείρισης.

Ο βασικός στόχος του Προγράμματος είναι να συμβάλει στη μετάβαση της ελληνικής γεωργίας σε αναγεννητική γεωργία. Για να επιτευχθεί αυτό, επιδιώκει να εξοπλίσει τους Έλληνες αγρότες με τις γνώσεις, τα εργαλεία και την κινητοποίηση που χρειάζονται για να δημιουργήσουν αναγεννητικά γεωργικά οικοσυστήματα. Η γνώση μοιράζεται μέσω της συμμετοχής των ενδιαφερόμενων μερών σε διάφορα δίκτυα αγροτών, όπου υπάρχει χώρος για ανταλλαγή γνώσεων και συνεργασία. Στην ιστοσελίδα του Προγράμματος Παρέχεται μια μεγάλη πλατφόρμα με εκπαιδευτικά βίντεο. Το πρακτικό επίπεδο του Προγράμματος Περιλαμβάνει την ανάπτυξη ενός δικτύου πιλοτικών αγροκτημάτων σε διάφορες ελληνικές αγροτικές πόλεις. Σε αυτά τα πιλοτικά αγροκτήματα, εκπροσωπούνται διαφορετικά γεωργικά μοντέλα. Ο οργανισμός, μαζί με τον ιδιοκτήτη του αγροκτήματος, σχεδιάζει και παρέχει εξειδικευμένη καθοδήγηση για να μετατρέψει το αγρόκτημα από «μια εκφυλισμένη μονοκαλλιέργεια σε μια πλούσια και ανθεκτική αναγεννητική γεωργική εκμετάλλευση».

Η αγροοικολογία δεν είναι μόνο ενσωματωμένη, αλλά αποτελεί και τον κύριο άξονα του Προγράμματος. Μερικές από τις κύριες στρατηγικές που εφαρμόζονται στις πιλοτικές εκμεταλλεύσεις είναι η διαχείριση των υδάτων, η αγροδοασκομία, η γονιμότητα του εδάφους, η διαχείριση των δραστηριοτήτων βόσκησης, ο χωροταξικός σχεδιασμός και η εκπαίδευση στην αναγεννητική οικολογία. Το κύριο πλεονέκτημα του Προγράμματος είναι ότι εμπλέκει την αγροτική κοινότητα στη μάθηση και, ελπίζουμε, στην υιοθέτηση καινοτόμων σύγχρονων μεθόδων γεωργίας με τέσσερις τρόπους: μέσω της εκπαίδευσης σε μορφή γραπτή, προφορική και βίντεο, μέσω εξειδικευμένης καθοδήγησης και πληροφόρησης σχετικά με τον τρόπο με τον οποίο μια εκμετάλλευση μπορεί να μετατραπεί σε αναγεννητική, μέσω Πρακτικών Παραδειγμάτων που είναι οι πιλοτικές εκμεταλλεύσεις και μέσω των δικτύων εκμεταλλεύσεων.

Συμπερασματικά, το Πρόγραμμα «Αναγεννητική Γεωργία Ελλάδα» διαδραματίζει σημαντικό ρόλο στην προώθηση της μετάβασης προς βιώσιμες γεωργικές Πρακτικές στην Ελλάδα. Εξοπλίζοντας τους αγρότες με τις απαραίτητες γνώσεις,

εργαλεία και κίνητρα, το Πρόγραμμα στοχεύει να μετατοπίσει την ελληνική γεωργία προς αγροοικολογικές και αναγεννητικές μεθόδους. Μέσω ενός συνδυασμού εκπαιδευτικών πόρων, Πρακτικής καθοδήγησης και Πρακτικών Παραδειγμάτων μέσω Πιλοτικών αγροκτημάτων, η Πρωτοβουλία δημιουργεί μια Πλατφόρμα για την ανταλλαγή γνώσεων και τη συνεργασία μεταξύ των τομέων. Η έμφαση του Προγράμματος σε βασικές στρατηγικές, όπως η διαχείριση των υδάτων, η αγροδασοκομία και η διαχείριση της γονιμότητας του εδάφους, προωθεί μια ολιστική προσέγγιση για την οικοδόμηση ανθεκτικών και βιώσιμων γεωργικών συστημάτων. Τελικά, το Πρόγραμμα «Αναγεννητική Γεωργία Ελλάδα» δεν συμβάλλει μόνο στην προώθηση της αναγεννητικής γεωργίας, αλλά και στην ενδυνάμωση των αγροτών ώστε να υιοθετήσουν βιώσιμες αγροοικολογικές γεωργικές μεθόδους.

Βασικές ικανότητες, δεξιότητες ή μαθησιακά αποτελέσματα

Μέσω των βίντεο (που περιλαμβάνουν θέματα σχετικά με τη διατροφή των φυτών, την αγροδασοκομία, το κομπόστ και τα φυτικά τρόφιμα) και της βιβλιοθήκης (μελέτες, βιβλία, ντοκιμαντέρ, podcasts για μια μεγάλη ποικιλία θεμάτων αγροοικολογικού ενδιαφέροντος) που παρέχονται στον ιστότοπο του έργου, κάθε ενδιαφερόμενος αγρότης μπορεί να επεκτείνει τις γνώσεις του και να ερευνήσει την αγροοικολογία με το δικό του ρυθμό και επίπεδο.

Επιπλέον, παρέχονται εργαλεία όπως αναγεννητικά υδρολογικά σχέδια (διαχείριση υδάτων), πολυετής γεωργία για καλύτερα επίπεδα βιοποικιλότητας (αγροδασοκομία), βασικές έννοιες της γονιμότητας του εδάφους, ενσωμάτωση της κτηνοτροφίας στις δραστηριότητες βόσκησης (ολιστική προσέγγιση για την καταπολέμηση της αποψίλωσης των δασών), προκειμένου να κατανοηθεί η αλληλεξάρτηση μεταξύ αγροκτημάτων και γης μέσω του σχεδιασμού, καθώς και η σωστή εκπαίδευση των αγροτών σε βασικές γεωργικές τεχνικές.

Όσον αφορά τη συμμετοχή της κοινότητας, αυτή πραγματοποιείται μέσω των τοπικών δικτύων που έχει δημιουργήσει ο οργανισμός σε πολλές γεωργικές περιοχές της Ελλάδας.

Παράρτημα Α.3 Βέλτιστες πρακτικές για τη διαφοροποίηση της τεχνικής κατάρτισης

Χώρα	Ιταλία
Υλοποίηση	Περιβαλλοντική οργάνωση « Terra! Riavvia il Pianeta »
Τίτλος εγγράφου Συγγραφέας Πηγή/Εκδότης:	https://www.associazioneterra.it/terra-about-us
Τύπος εγγράφου	Εκπαιδευτικό Πρόγραμμα και εκπαιδευτικός Πόρος

Σύντομη Περίληψη

Η «[Scuola della Terra – Emilio Sereni](#)» είναι μια εκπαιδευτική πρωτοβουλία της Περιβαλλοντικής οργάνωσης Terra! με στόχο την εκπαίδευση νέων ατόμων στην αγροοικολογία και τα βιώσιμα συστήματα διατροφής. Η σχολή, που ιδρύθηκε με την υποστήριξη του Ιδρύματος Nando και Elsa Peretti, έχει εκπαιδεύσει πάνω από 120 μαθητές σε επτά κύκλους μαθημάτων και έχει συνεργαστεί με 70 ειδικούς και ένα δίκτυο 30 αγροκτημάτων.

Το πρόγραμμα είναι δομημένο έτσι ώστε να συνδυάζει θεωρητικές γνώσεις με πρακτικές εμπειρίες, με τη συμμετοχή γεωπόνων, ερευνητών, καθηγητών και επαγγελματιών του αγροτικού τομέα. Το πρόγραμμα σπουδών καλύπτει βασικές διαστάσεις της αγροοικολογίας, όπως η αναγεννητική γεωργία, η διατήρηση της βιοποικιλότητας, η προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή και η βιώσιμη διαχείριση των υδάτων. Το μάθημα προωθεί επίσης την επισιτιστική κυριαρχία και τη μετάβαση προς οικολογικά συστήματα διατροφής.

Η εκπαίδευση πραγματοποιείται μέσω διαδικτυακών ή δια ζώσης μαθημάτων, με την^{8η} έκδοση να περιλαμβάνει έξι διαδικτυακά μαθήματα συνολικής διάρκειας 12 ωρών. Τα μαθήματα αυτά διδάσκονται από ειδικούς σε θέματα βιώσιμων συστημάτων διατροφής, κλιματικής αλλαγής και αγροοικολογικών πρακτικών. Η σχολή έχει διευκολύνει τις ευκαιρίες απασχόλησης των εκπαιδευομένων, με τα 2/3 των προηγούμενων συμμετεχόντων να έχουν εξασφαλίσει θέσεις εργασίας σε σχετικούς τομείς.

Εκτός από τη «Scuola della Terra – Emilio Sereni», η Associazione Terra! προσφέρει επίσης [διάφορα ανεξάρτητα μαθήματα](#), τα περισσότερα από τα οποία είναι δωρεάν και προσβάσιμα διαδικτυακά. Τα μαθήματα αυτά καλύπτουν ένα ευρύ φάσμα θεμάτων που σχετίζονται με τα βιώσιμα συστήματα διατροφής και την αγροοικολογία:

- Η γεωργική επιχείρηση: κεφάλαια, εργαλεία, πόροι (πληρωμένο μάθημα)
- Βιολογική γεωργία
- BRF και άλλες γεωργικές τεχνικές
- Πολιτική και ακτιβισμός στον τομέα των τροφίμων
- Γεωργική βιοποικιλότητα
- Διαχείριση των υδάτων στη γεωργία
- Βιώσιμες αλυσίδες εφοδιασμού
- Οικολογική διαχείριση εστιατορίων.

Αυτά τα ξεχωριστά μαθήματα Παρέχουν Πρόσθετες ευκαιρίες κατάρτισης για άτομα που ενδιαφέρονται να εμβαθύνουν τις γνώσεις τους σε συγκεκριμένους τομείς της αειφορίας και της αγροοικολογίας.

Βασικές ικανότητες, δεξιότητες ή μαθησιακά αποτελέσματα

Με βάση την Περιγραφή της «Scuola della Terra – Emilio Sereni» και των σχετικών Προγραμμάτων κατάρτισης της Associazione Terra!, προκύπτουν διάφορες βασικές ικανότητες και μαθησιακά αποτελέσματα που αντικατοπτρίζουν μια ρεαλιστική, Πρακτική και Πολιτική Προσέγγιση της εκπαίδευσης στην αγροοικολογία:

- **Αγροοικολογικές γεωργικές Πρακτικές:** οι μαθητές αποκτούν γνώσεις σχετικά με την αναγεννητική γεωργία, τη βιολογική Παραγωγή και τη διατήρηση της βιοποικιλότητας, ενώ παράλληλα ασχολούνται με την Προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή και τη βιώσιμη διαχείριση νερού
- **Συστημική σκέψη στον τομέα των τροφίμων και της γεωργίας:** το Πρόγραμμα ενθαρρύνει τους συμμετέχοντες να σκεφτούν Πέρα από το αγρόκτημα και να κατανοήσουν τις αλληλεπιδράσεις εντός των συστημάτων τροφίμων, από την Παραγωγή έως την κατανάλωση. Αυτό Περιλαμβάνει Προβληματισμούς σχετικά με την επισιτιστική κυριαρχία, τις τοπικές οικονομίες και τις κοινωνικές και Περιβαλλοντικές επιπτώσεις των γεωργικών επιλογών
- **Πολιτική συμμετοχή και γνώση της Πολιτικής για τα τρόφιμα:** μέσω μαθημάτων για τον ακτιβισμό και τη διακυβέρνηση, οι μαθητές εισάγονται στις Πολιτικές διαστάσεις των συστημάτων τροφίμων και ενθαρρύνονται να γίνουν ενεργοί φορείς αλλαγής. Αυτό Περιλαμβάνει την ανάπτυξη της ευαισθητοποίησης σχετικά με τα δομικά εμπόδια για τη βιώσιμη γεωργία και τη διερεύνηση στρατηγικών για την επηρεασμό της Πολιτικής και την Προώθηση δίκαιων συστημάτων τροφίμων
- **Επιχειρηματικές και οργανωτικές δεξιότητες:** Προσφορά γνώσεων σχετικά με τη διαχείριση βιώσιμων γεωργικών επιχειρήσεων, την Πρόσβαση σε χρηματοδότηση και τη διαχείριση οικολογικών επιχειρήσεων τροφίμων. Αυτές οι Πρακτικές δεξιότητες είναι βασικές για όσους επιθυμούν να στραφούν σε αγροοικολογικά επαγγέλματα ή να ξεκινήσουν κοινοτικές πρωτοβουλίες στον τομέα των τροφίμων.

Παράρτημα Α.4 Βέλτιστες πρακτικές στην ενσωμάτωση πράσινων δεξιοτήτων

Χώρα	Αλβανία και Κόσοβο
Υλοποίηση	VIS Αλβανία
Τίτλος εγγράφου Συγγραφέας	<i>Πράσινες δεξιότητες και Πράσινη οικονομία</i> Vis Albania
Πηγή/Εκδότης:	VIS Albania, μη δημοσιευμένο, για Πρόσβαση vis.albania@volint.it
Τύπος εγγράφου	Εκπαιδευτικός πόρος/ Εκπαιδευτικό Πρόγραμμα

Σύντομη Περίληψη

Το εκπαιδευτικό Πρόγραμμα «Πράσινες δεξιότητες και Πράσινη οικονομία», που αναπτύχθηκε από το VIS Albania στο πλαίσιο του έργου *Cultivating*, παρέχει ένα δομημένο εκπαιδευτικό πλαίσιο με στόχο την ενσωμάτωση των αρχών της αειφορίας στον αγροδιατροφικό τομέα. Εξετάζει την έννοια της Πράσινης οικονομίας, τονίζοντας την ανάγκη μείωσης των περιβαλλοντικών κινδύνων και προώθησης της αειφόρου ανάπτυξης. Η προσέγγιση αυτή ευθυγραμμίζεται με τις Παγκόσμιες Προσπάθειες για μετάβαση σε φιλικά προς το Περιβάλλον οικονομικά μοντέλα που εξισορροπούν την ανάπτυξη με την οικολογική διατήρηση.

Ο πρωταρχικός στόχος του μαθήματος είναι να εξοπλίσει τους μαθητές με βασικές γνώσεις και δεξιότητες που σχετίζονται με τις πράσινες ικανότητες. Εισάγει τις θεμελιώδεις αρχές της Πράσινης οικονομίας, εξηγώντας βασικές έννοιες όπως η βιωσιμότητα, τα μοντέλα κυκλικής οικονομίας και η διατήρηση του Περιβάλλοντος. Επιπλέον, αξιολογεί τον αντίκτυπο των Πράσινων Πολιτικών στις επιχειρήσεις και την κοινωνία, ιδίως όσον αφορά την τιμολόγηση του άνθρακα, τα κίνητρα για τις ανανεώσιμες πηγές ενέργειας και τις βιώσιμες αλυσίδες εφοδιασμού. Το μάθημα στοχεύει επίσης στην προώθηση της εφαρμογής βιώσιμων Πρακτικών στη λήψη οικονομικών αποφάσεων, διδάσκοντας μεθοδολογίες όπως η αξιολόγηση του κύκλου ζωής, η ανάλυση των πράσινων επενδύσεων και οι στρατηγικές αποδοτικής χρήσης των πόρων. Πέρα από τη θεωρία, υπογραμμίζει επίσης τον ρόλο των πράσινων ικανοτήτων στην ενίσχυση της απασχόλησης, διασφαλίζοντας ότι οι μαθητές είναι προετοιμασμένοι για τις αναδυόμενες ευκαιρίες απασχόλησης σε τομείς εστιασμένους στην βιωσιμότητα.

Το πρόγραμμα σπουδών είναι δομημένο σε πέντε ενότητες, καθεμία από τις οποίες ασχολείται με διαφορετικές πτυχές της βιωσιμότητας στον αγροδιατροφικό τομέα. Η πρώτη ενότητα εισάγει την Πράσινη οικονομία και την ανάγκη ενσωμάτωσης

βιώσιμων Πολιτικών στις οικονομικές δομές. Η δεύτερη ενότητα επικεντρώνεται στις Πράσινες δεξιότητες στη γεωργία, δίνοντας έμφαση σε Πρακτικές όπως η βιολογική γεωργία, η αγροοικολογία, η γεωργία ακριβείας και η διαχείριση των Πόρων. Η τρίτη ενότητα εξετάζει το Περιβαλλοντικό Αποτύπωμα της Παραδοσιακής γεωργίας και της Παραγωγής τροφίμων, επισημαίνοντας ζητήματα όπως η χρήση της γης, η κατανάλωση νερού, οι εκπομπές αερίων του θερμοκηπίου και η υπερβολική χρήση χημικών. Η τέταρτη ενότητα διερευνά τις βιώσιμες Πρακτικές στην επεξεργασία, τη συσκευασία και τη μεταφορά τροφίμων, τονίζοντας τη σημασία καινοτομιών όπως τα βιοδιασπώμενα υλικά συσκευασίας, η ενεργειακά αποδοτική εφοδιαστική και οι ανανεώσιμες Πηγές ενέργειας στην παραγωγή τροφής. Το τελευταίο κεφάλαιο εξετάζει τη σημασία των Πράσινων δεξιοτήτων στην ενίσχυση της απασχόλησης, καταδεικνύοντας πώς οι δεξιότητες που εστιάζουν στη βιωσιμότητα μπορούν να βελτιώσουν τις Προοπτικές σταδιοδρομίας και να συμβάλουν στη δημιουργία ενός πιο περιβαλλοντικά υπεύθυνου εργατικού δυναμικού.

Η αγροοικολογία ενσωματώνεται ως θεμελιώδες συστατικό του Προγράμματος σπουδών, αναγνωρίζοντας τον ρόλο της στη δημιουργία ανθεκτικών και βιώσιμων γεωργικών συστημάτων. Το έγγραφο δίνει έμφαση στη διατήρηση της βιοποικιλότητας, την υγεία του εδάφους και την αποδοτική χρήση του νερού ως βασικές Πτυχές της αγροοικολογίας. Προωθεί επίσης τη βιολογική γεωργία, την αναγεννητική γεωργία και την ολοκληρωμένη διαχείριση Παρασίτων ως βιώσιμες εναλλακτικές λύσεις στις συμβατικές γεωργικές μεθόδους που συχνά βασίζονται σε χημικά εισροές. Ενθαρρύνοντας την υιοθέτηση της γεωργίας ακριβείας και των τεχνικών γεωργίας ανθεκτικών στο κλίμα, το Πρόγραμμα σπουδών Προετοιμάζει τα άτομα να ανταποκριθούν στις Περιβαλλοντικές Προκλήσεις, διασφαλίζοντας παράλληλα επισιτιστική ασφάλεια και οικονομική βιωσιμότητα.

Οι βασικές ικανότητες, δεξιότητες ή μαθησιακά αποτελέσματα

- Αρχές της βιολογικής γεωργίας, συμπεριλαμβανομένης της μείωσης των χημικών εισροών και της εξάρτησης από φυσικές οικολογικές διαδικασίες.
- Τεχνικές γεωργίας ακριβείας, όπως η γεωργία βάσει δεδομένων με χρήση γεωγραφικών συστημάτων πληροφοριών (GIS) και συστημάτων άρδευσης με αισθητήρες.
- Ολοκληρωμένη διαχείριση παρασίτων (IPM), προώθηση της βιολογικής καταπολέμησης παρασίτων και ελαχιστοποίηση της χρήσης φυτοφαρμάκων.
- Αγροδασοκομία και Πολυκαλλιέργεια, ενσωματώνοντας διάφορα είδη φυτών για τη βελτίωση της γονιμότητας του εδάφους και της βιοποικιλότητας.
- Μέθοδοι άρδευσης με αποδοτική χρήση του νερού, όπως στάγδην άρδευση και συλλογή βρόχινου νερού, για τη βελτίωση της χρήσης των πόρων.

- Συμμετοχικές Προσεγγίσεις στη βιώσιμη γεωργία, ενθάρρυνση των αγροτών και των τοπικών κοινοτήτων να μοιράζονται γνώσεις και να εφαρμόζουν οικολογικές Πρακτικές.
- Κατανόηση των κύκλων Παραγωγής τροφίμων και των Περιβαλλοντικών επιπτώσεών τους, με έμφαση στη βιωσιμότητα.
- Αρχές της κυκλικής οικονομίας στη γεωργία, συμπεριλαμβανομένης της μείωσης των αποβλήτων, της κομποστοποίησης και της επαναχρησιμοποίησης των γεωργικών υποπροϊόντων.
- Παραδοσιακές και αυτόχθονες γεωργικές γνώσεις και η ενσωμάτωσή τους στις σύγχρονες αγροοικολογικές τεχνικές.
- Γνώση των γεωργικών Πολιτικών σε τοπικό, εθνικό και διεθνές επίπεδο, ιδίως εκείνων που ευθυγραμμίζονται με την Ευρωπαϊκή Πράσινη Συμφωνία.
- Κατανόηση των Περιβαλλοντικών κανονισμών και επιδοτήσεων που προωθούν βιώσιμες γεωργικές Πρακτικές.
- Δεξιότητες Προώθησης για την Προώθηση βιώσιμων γεωργικών Πολιτικών και την ενθάρρυνση της θεσμικής υποστήριξης της αγροοικολογίας.

Παράρτημα Α.5 Βέλτιστες πρακτικές για την ενσωμάτωση κοινωνικών και πολιτικών αρχών στο πρόγραμμα σπουδών

Χώρα	Ιταλία
Υλοποίηση	Scola Campesina Aps (IT), σε συνεργασία με τη Συνέλευση για την Αγροοικολογία (GIA) , το Ινστιτούτο Αγροοικολογίας του Πανεπιστημίου του Βερμόντ και Stats4SD , με την υποστήριξη του Ιδρύματος McKnight
Τίτλος εγγράφου Συγγραφέας/ες:	Αγροοικολογία και καινοτομίες που ανατρέπουν τον βιομηχανικό λόγο μέσω της οργάνωσης καινοτομιών από τη βάση
Πηγή/Εκδότης:	Ινστιτούτο Αγροοικολογίας του Πανεπιστημίου του Βερμόντ και Stats4SD του Πανεπιστημίου του Βερμόντ , με την υποστήριξη του Ιδρύματος McKnight
Τύπος εγγράφου	Πλαίσιο Προγράμματος σπουδών και εκπαιδευτικό πρόγραμμα

Σύντομη περίληψη

Το μάθημα [«Αγροοικολογία και καινοτομίες»](#) είναι μια διεθνής εκπαιδευτική πρωτοβουλία που έχει σχεδιαστεί για να αμφισβητήσει τον βιομηχανικό λόγο σχετικά με την καινοτομία και να προωθήσει τα συστήματα αγροοικολογικής γνώσης της βάσης. Το μάθημα έχει αναπτυχθεί και διδάσκεται από το Scola Campesina Aps, σε συνεργασία με τη Συνέλευση Καινοτομιών της Βάσης για την Αγροοικολογία (GIA), και προσφέρεται από το Ινστιτούτο Αγροοικολογίας του Πανεπιστημίου του Βερμόντ με την υποστήριξη του Stats4SD και του Ιδρύματος McKnight.

Το μάθημα προσφέρει μια κριτική προοπτική σχετικά με τον τρόπο με τον οποίο οι παράγοντες της εξόρυξης τεχνολογίας επηρεάζουν τα συστήματα διατροφής και τον τρόπο με τον οποίο οι οργανώσεις βάσης μπορούν να ανακτήσουν την καινοτομία μέσω αγροοικολογικών πρακτικών. Συνδυάζει τη θεωρητική μάθηση με πραγματικές μελέτες περιπτώσεων, διερευνώντας βασικά θέματα όπως:

- Τα συστήματα γνώσης από τη βάση προς την κορυφή που είναι απαραίτητα για την ανάπτυξη αγροοικολογικών καινοτομιών.
- Το Πολιτικό και οικονομικό πλαίσιο της καινοτομίας στα συστήματα διατροφής.
- Ο ρόλος των οργανώσεων της βάσης στην προώθηση τοπικών καινοτομιών.
- Στρατηγικές για την προστασία και την επέκταση των αγροοικολογικών καινοτομιών.

Το μάθημα έχει σχεδιαστεί για οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών, ερευνητές, φοιτητές, Παραγωγούς τροφίμων και ΜΚΟ που δραστηριοποιούνται στον τομέα της αγροοικολογίας. Ακολουθεί ένα μοντέλο μικτής μάθησης, με επτά διαδικτυακές συνεδρίες που θα πραγματοποιηθούν από τις 11 Μαρτίου έως τις 16 Απριλίου. Οι συμμετέχοντες παρακολουθούν βιντεοδιαλέξεις, συμμετέχουν σε ομαδικές συζητήσεις, μαθαίνουν από τους συναδέλφους τους και μελετούν ανεξάρτητα, με αποκορύφωμα την ανάπτυξη μιας στρατηγικής ή ενός σχεδίου εργασίας για την ενίσχυση της καινοτομίας στις δικές τους οργανώσεις.

Δομή του μαθήματος:

- **Εισαγωγή:** Επισκόπηση των μαθησιακών αποτελεσμάτων, της μεθοδολογίας και της δομής του μαθήματος.
- **Ημέρα 1:** Μάθηση από τη βάση – εξερεύνηση των συστημάτων γνώσης στην αγροοικολογία και ακρόαση των απόψεων των επαγγελματιών.
- **Ημέρα 2:** Αφηγήσεις καινοτομίας του βιομηχανικού μοντέλου – συζήτηση των κινδύνων και των απειλών της ψηφιοποίησης και των αφηγήσεων υψηλής τεχνολογίας.
- **Ημέρα 3-4:** Προώθηση της καινοτομίας για την αγροοικολογία – μελέτες περιπτώσεων και συλλογικές συζητήσεις σχετικά με τις τοπικές ανάγκες, τις τεχνικές λύσεις και τη μάθηση από τη βάση.
- **Ημέρα 5:** Δημιουργία ευνοϊκών συνθηκών για την καινοτομία στην αγροοικολογία – κατανόηση των νομικών και κοινωνικών μηχανισμών για την προστασία και την επέκταση των τεχνολογιών βάσης.
- **Ημέρα 6:** Παρουσιάσεις έργων των συμμετεχόντων και ανταλλαγή απόψεων μεταξύ των συμμετεχόντων σχετικά με στρατηγικές για την αντιμετώπιση της καινοτομίας στην αγροοικολογία.

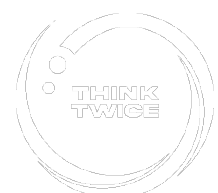
Βασικές ικανότητες, δεξιότητες ή μαθησιακά αποτελέσματα

- **Κατανόηση της καινοτομίας στην αγροοικολογία:** ανάλυση του ρόλου των συστημάτων γνώσης από τη βάση προς την κορυφή και των τεχνολογικών λύσεων της βάσης στα βιώσιμα συστήματα τροφίμων.
- **Κριτική αξιολόγηση των βιομηχανικών αφηγήσεων:** Προσδιορισμός των κινδύνων και των επιπτώσεων της ψηφιοποίησης, του εταιρικού ελέγχου και των λύσεων υψηλής τεχνολογίας στη γεωργία.
- **Επίλυση προβλημάτων με πρωτοβουλία της κοινότητας:** εκμάθηση συμμετοχικών προσεγγίσεων για τον από κοινού σχεδιασμό αγροοικολογικών καινοτομιών με αγρότες και τοπικούς φορείς.
- **Πολιτική και προώθηση της αγροοικολογικής καινοτομίας:** κατανόηση των νομικών, κοινωνικών και οικονομικών Παραγόντων που επηρεάζουν τις αγροοικολογικές καινοτομίες και τρόποι προώθησης υποστηρικτικών Πολιτικών.
- **Κλιμάκωση και προστασία των καινοτομιών της βάσης:** διερεύνηση μηχανισμών για τη διατήρηση και επέκταση των αγροοικολογικών γνώσεων και Πρακτικών σε τοπικό και Παγκόσμιο Επίπεδο.

- **Στρατηγικός σχεδιασμός για οργανώσεις αγροοικολογίας:** ανάπτυξη εφαρμόσιμων σχεδίων δράσης για την υλοποίηση στρατηγικών αγροοικολογικής καινοτομίας εντός των οργανώσεων.

Παράρτημα Β. Πρότυπο για την τεκμηρίωση της διαδικασίας κατάρτισης του προγράμματος σπουδών από τη βάση προς την κορυφή

Δραστηριότητα	Τόπος και χρόνος	Αριθμός συμμετεχόντων	Γυναίκες	Νέοι (18-40)	Σημειώσεις από τις συναντήσεις	Σύνδεσμος προς μέσα κοινωνικής δικτύωσης / ιστοσελίδα κ.λπ.
1						
2						
3						
4						
5						
6						
7						

The Partnership

Funded by the European Union. Views and opinions expressed are however those of the author(s) only and do not necessarily reflect those of the European Union. Neither the European Union nor the granting authority can be held responsible for them.

